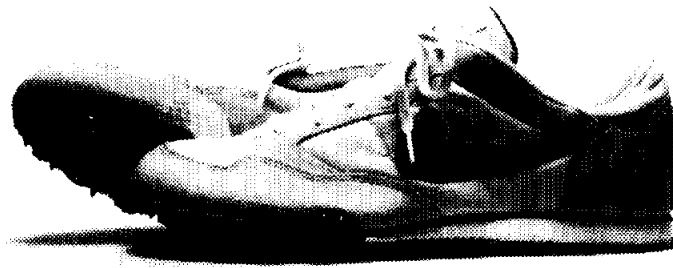

REVISTA DEL
VALLÈS

EXTRA FESTA MAJOR 1995

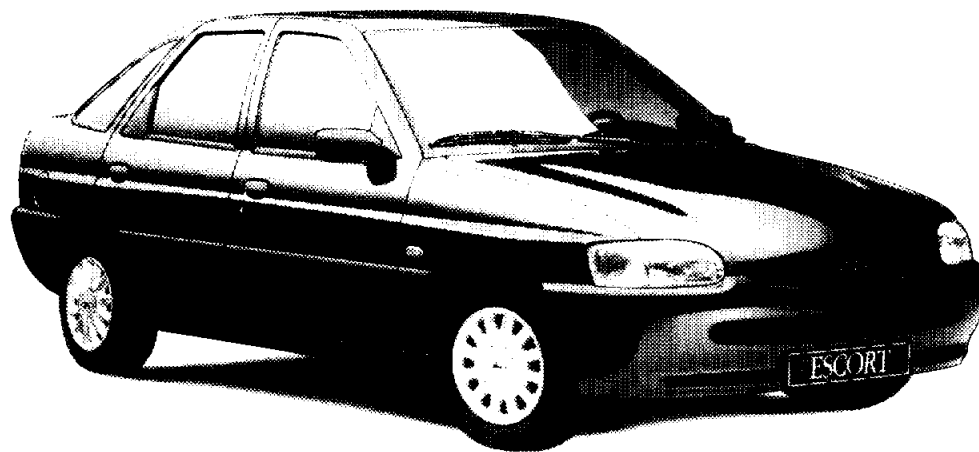

El tèxtil
a Granollers

[¿ Puede un campeón superar los límites de lo posible ?!]

[En Atlanta
nada es imposible]

Nuevo *Escort*

Atlanta

El nuevo Atlanta supera lo imposible con un equipamiento récord de serie. Dirección asistida, sistema antirrobo Securiford, motor 16 V, cierre centralizado, elevavinas eléctricos, radiocassette con frontal extraíble y seguridad integral: Airbag, barras de protección lateral. (4 puertas, 5 puertas y Nomade al mismo precio).

El campeón de ventas del 94 vuelve a superarse. El nuevo Atlanta sale aún mejor preparado. Con un equipamiento excepcional y un diseño más en forma. En Atlanta se van a batir todos los records. En Atlanta nada es imposible.

C u a n d o   l a   r e a l i d a d   v u e l v e   a   s u p e r a r s e

*Arquejistes siges ems distinguer,
perquè tot el que fem ens condueix a tu.*

Comercial Vila - Vila

Avda. Prat de la Ribba, s/n - Tel. 849 09 00 - Fax 849 74 22
08400 GRANOLLERS

Revisió: Agost - 1995

Teixir el futur

La cita especial de caràcter informatiu de la Festa Major de Granollers l'hem aprofitada, en aquesta ocasió, per oferir, com ja és costum a **Revista del Vallès**, un treball especial sobre un tema determinat. Enguany hem centrat el nostre punt de vista sobre l'evolució del sector tèxtil a Granollers, ara en declivi, i que agonitza des de fa anys, després d'haver patit una profunda crisi. Granollers que a mitjans de segle competia -gairebé en la forma i en el fons que ho fan per aquestes dates els nostres admirats representants rajolers de **Blancs i Blaus, Amador Galí** i **Josep Biscarri**, respectivament- amb les ciutats vallesanes de Terrassa i Sabadell per ocupar un lloc principal en l'elaboració del cotó, veu ara com la gran majoria dels seus telers han dormit per sempre més. El resultat, fàbriques que no produeixen i milers i milers de treballadors que han hagut d'ocupar-se a d'altres tasques.

Parlar a Granollers del tèxtil és parlar de famílies senceres de treballadors que han passat per una mateixa fàbrica, d'empresaris decidits, d'aventures industrials que no sempre han arribat a bon port, de temps de dificultats, de tancaments, d'alegries, d'amistats, de crisi... Ara, dins el sector comercial-industrial de la comarca, el del tèxtil ocupa un lloc més que secundari, pel que fa al seu potencial i presència, però continua sent, amb tota seguretat, un dels més recordats per la gent, perquè hi ha hagut èpoques a Granollers en què totes les famílies hi han tingut algun representant. Això ens ha portat, seguint la proposta que al seu dia posà sobre la taula el redactor **Frederic Nadal**, a presentar alguns aspectes concrets del que ha estat, especialment, el seu passat. De ser el sector conegut popularment per la dita de «grans jornals no cobrarem, però tindrem el pa assegurat per tota la vida», el tèxtil va passar, en breu temps, a un altre molt diferent: el dels Plans de Reestructuració, en el millor dels casos amb indemnitzacions oficials, i al del

tancament definitiu sense massa explicacions. La crisi general, la competència despietada, la falta de renovació a temps de la maquinària industrial, la manca d'ajuts, els elevats costos laborals, juntament amb les minses ganes d'apostar per un sector difícil han fet, segons diferents opinions, que els diners inversors hagin optat per altres tipus d'activitats.

ARXIU FOTOGRAFIC MUNICIPAL DE GRANOLLERS (AFMG)

Anys 50. Interior de Roca-Umbert. Les teles, ja preparades, disposades per a la seva comercialització.

pensar què fer amb màquines com la Tèrmica de Roca-Umbert -una joia- o les bastides de fusta de les naus, o... que podrien donar peu -per què no?- a una recordança permanent del que ha representat el tèxtil a Granollers al llarg d'aquest darrer segle. Algunes d'aquestes qüestions són les que hem procurat tractar en aquest treball especial de Festa Major 1995 i on, ves per on, una sèrie d'ex-treballadors de Ca l'Isidre Comas consideren -així ho posen de manifest en aquestes pàgines (veure entrevistes)- que ells eren millors contramestres i més apreciats que els de Ca l'Umbert. Quin repté!

Paco MONJA

3

VALLES

Granollers, 31 d'agost de 1995 - Suplement Extra del nº 977 - III Època - Any LV

EDITOR: Tarafa Editora de Publicaciones, S.L.

DIRECTOR: Roberto Giménez

REALITZACIÓ: Paco Monja

FOTOGRAFIES: Arxiu Fotogràfic Municipal de Granollers (AFMG), Arxiu Revista del Vallès i Josep García.

Col.laboració Especial i portada: Pere Cornellàs. **ASSESSOR LINGÜÍSTIC:** Ramon Munné

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Avinguda Sant Esteve, 7, 5è. 3a., 08400 Granollers - Telèfons: 870 61 23 -879 55 87 - Fax: 870 77 26

DISSENY, FOTOCOMPOSICIÓ I MUNTATGE: Sitjes Publicitat, SL. - c/ Josep Umbert, 25-27 - 08400 Granollers

Tels. 870 65 33 - 870 64 17, Fax: 870 65 34

IMPRESSOR: Indústries Gràfiques Litosplai, S.A - La Garriga.

EDUCEM
Business

CEN **FORMACIÓ**
ARRIAL

CURSOS 1996

SECRETARIAT TÈCNIC

Adreçat a: noies a partir de 16 anys

Horari: diari de 17h a 19h, de setembre a juny (dos cursos acadèmics)

GESTIÓ EMPRESARIAL

Adreçat a: noies a partir de 16 anys

Horari: diari de 17h a 19h, de setembre a juny (dos cursos acadèmics)

TÈCNIC EN TÈCNIQUES DE VENDES

Adreçat a: noies a partir de 16 anys o BUP o equivalent

Horari: diari de 17h a 19h, de setembre a juny

TÈCNIC EN TÈCNIQUES DE PORTADORS

Adreçat a: persones que vulguin desenvolupar les tasques pròpies de portadors, exportació o persones que vulguin treballar en aquesta àrea

Horari: de dilluns a dijous de 17h a 19h, de setembre a juny

TÈCNIC COMERCIAL

Adreçat a: emprenedors i autònoms o qualsevol persona interessada

Horari: de dilluns a dijous de 17h a 19h

MULTIMÈDIA

Adreçat a: professionals i no professionals que vulguin

adaptar-se a l'ús de les tecnologies de la informació de base que vulguin treballar en un sector de treball qualificat i amb responsabilitat, o persones que estiguin treballant en departaments de desenvolupament d'aplicacions multimèdia

Horari: dimarts i dijous de 19 a 22h

Informació i reserves: c/. Joan Prim, 11 - GRANOLLERS - Tel. 879 15 51 - Fax 879 35 17

Any 1906, treballadors de Roca-Umbert. A la fotografia de la dreta es poden veure una sèrie de telers automàtics, que representaren tota una novetat al sector i el principi de la gran mecanització.

INDÚSTRIES MURTRA, S.A (1897), PRESENTA LA CARA DE LA CONTINUÏTAT

El tèxtil a Granollers, esplendor i decadència

5

La mecanització de la indústria tèxtil, que donaria pas a un gran moviment empresarial a Granollers i a d'altres pobles de la comarca del Vallès Oriental, començà a ser una realitat al segon terç del segle XIX, segons indica el desaparegut Geògraf **Salvador Llobet** al número extraordinari de **Vallès** de l'any 1952, en un article que porta per títol *Precedents industrials* i que representa, per la seva extensió i profunditat d'anàlisi, un dels primers relatius a aquest sector, que es convertiria, amb el pas dels anys, en fonamental. Segons ell, vers 1830 van aparèixer els primers telers mecànics d'Espanya a Sallent (Bages) i el 1832 a Barcelona. L'any 1840, no hi havia telers mecànics, encara, al partit judicial de Granollers. Tenia només 19 establiments de teixits de cotó amb 118 telers a mà; 22 màquines d'encanalar, 4 debanadores, 15 per ordir i 4 per encalar. A més a més, 5 establiments de fils de cotó amb 1965 fusos moguts per 4 cavalleries i 12 operaris.

Vers 1845 hi havia fàbriques de teixits de cotó amb telers a mà i una de telers mecànics, impulsats per una màquina de vapor de 10 cavalls de força. El 1857, una de les fàbriques tenia 70 telers. La resta de la indústria granollerina continuava, segons assenyala Llobet en aquest estudi, que serveix de base per parlar en profunditat de la indústria tèxtil amb el seu caràcter artesà que el distingí durant tot el segle XIX. Segons dades recollides de l'Arxiu Municipal, algunes de les empreses tèxtils que hi havia a Granollers l'any 1874 eren:

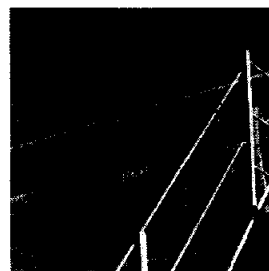
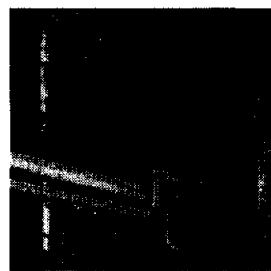
- Brunet i Serrat**, carrer Nou, Fil, 52 telers mecànics a vapor.
- Pons i Clariana**, Extramurs (La Font), llana, 3 cardes i 72 fusos.
- Feliu Piñol i Cia**, Carrer Tarafa. 3

màquines de filar amb 99 fusos vapor.

- Feliu Piñol i Cia**, carrer Tarafa, 42 telers volants.
- Francisco Puntas**, carrer Sant Jaume, 18 telers volants.
- Francisco Codina**, carrer Barcelona, 56, 12 telers volants.
- Juan Ristot**, plaça Carril, 4 telers comuns.
- Miquel Roca**, carrer Nou, 26, 1 teler comú.
- Joaquín Martí**, carrer Corró 12, 2 telers comuns.
- Maria Taló de Jaumandreu**, carrer Barcelona, 56, 2 telers comuns.
- José Mogas Pericas**, plaça Boada, 1, 2 telers volants.
- Juan Arumí**, carrer Corró, 46, 2 telers comuns.
- Nicolás Travesa**, carrer Travesseres, 1 teler comú.

Uns anys més tard, concretament l'any 1880, continuaven treballant 13 empreses, però el nombre de telers mecànics era major, ja que en lloc dels 156 telers mecànics i volants existents, n'hi havia 173 moguts a vapor i 44 per força hidràulica. Al mateix temps, 4 cardes i 700 fusos de filatura de llana, 2 tints, uns a casa Piñol i altres a Clariana, Ciuró, Augé...

► La Tèrmica

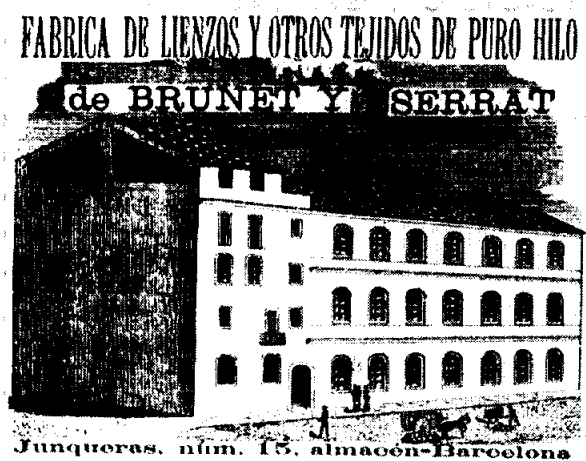

Aquests quadrets que diuen poc per sí mateixos, formen part, individualment, de la Tèrmica, el cor de l'antiga empresa Roca-Umbert i que encara es conserva en molt bon estat. Trosset a trosset, formen i configuren la foto de Pere Cornellas de la pàgina 17.

El padró municipal de l'època estableix 171 persones amb l'ofici de teixidor. Segons consta a l'escrit al que fem menció, el publicat a **Vallès** amb motiu de l'Extraordinari de la Festa Major de 1952, apareixen nous noms industrials: **Pau** i **Francesc Torras** a l'eixample de la població, amb 44 telers mecànics moguts a vapor; **Joan Guerra** i **Arola** també a la mateixa zona, amb 60 telers mecànics a vapor; **Dasca** i **Cia**, al carrer Prim, amb 10 telers comuns de barreja de llana i cotó;

► La publicitat

A l'hora de fer un estudi de l'evolució del sector del tèxtil a Granollers, des de 1850 fins ara, hem considerat que seria bo endisar-nos una mica en les revistes de l'època i d'altres posteriors, per tal de reproduir alguns dels anuncis que sortien publicats als setmanaris, als programes de la Festa Major... Després de rellegir uns quants exemplars a l'Hermeroteca Municipal Josep Móra, hem trobat uns quants models que serveixen per ratificar algunes de les dades reflectides al treball sobre *El Tèxtil a Granollers*.

Brunet i Serrat, Plànol industrial i comercial vila de Granollers, 1884.

Feliu Piñol, Plànol industrial i comercial vila de Granollers, 1884.

Francesc Torras, Plànol industrial i comercial vila de Granollers, 1884.

Les empreses tèxtils van proporcionar a Granollers una important mà d'obra, sent d'especial importància la presència de la dona a tots els nivells i processos de fabricació.

Teodor Planxart, al carrer Aurora, núm. 21, amb 9 telers comuns de cotó; **Francesc de Pujol** (Gra), al carrer Barcelona, amb 6 telers comuns; **Nicolau Verdaguer** (a la mateixa casa que abans **Joaquim Martí**), amb 4 telers comuns; **Bonaventura Gorchs**, al carrer Travesseres, amb 1 teler a mà.

RESSORGIMENT DE FIRMES SOBRESORTINTS

Tot això propicià que l'any 1890 els telers mecànics fossin ja 425 i els comuns (a mà), només 21. Tot just en aquests anys començaren a funcionar unes de les firmes que, amb el pas del temps, serien singulars per la seva trajectòria i importància: **Josep Umbert** i **Bonaventura** i **Isidre Comas**. Les fàbriques que hi havia al 1890, eren les següents:

- Brunet i Serrat**, Nou Sant Francesc, 122 telers mecànics a vapor.
- Clariana, Augé, Pibernat i Cia**, carrer Alfons, 25 telers, 700 fusos filar, vapor i llana.
- Feliu Piñol i Cia**, carrer Tarafa, 8 telers mecànics cotó, 27 comuns, 700 fusos filar, tintoreria annexa.
- Daniel Martí Mallafré**, carrer Tarafa, 6 telers comuns.
- Andrés Piñol**, carrer Tarafa, 1 teler Jacquard.
- Pablo y Juan Torras**, carrer Aurora, 40 telers mecànics.
- José Umbert**, carrer Aurora, 40 telers mecànics.
- Juan Serra Arola**, carrer Aurora, 30 telers mecànics.
- Nicolás Verdaguer**, carrer Corró, 4 telers comuns.
- Teodor Planxart**, carrer Aurora, 6 telers comuns.
- Bonaventura Gordi**, carrer Travesseres, 1 teler comú.
- Roca Hermanos y Usart**, carrer Corró, 30 telers mecànics.
- Pedro Calvo Ramis**, 10 telers mecànics.
- Luciano Serra**, 66 telers mecànics.

Segons han coincidit en assenyalar diferents estudiosos del tema i que han reflectit a diferents articles publicats a les revistes locals de principis de segle i posteriors -entre els qual cal destacar els realitzats per **Esteve Garrell**- la major part dels establiments fabrils foren fundats per obrers actius i intel·ligents, els quals treballant desinteressadament van fer créixer el negoci.

Així, daten com a primera fàbrica més important la de La Font, que l'any 1857 tenia 70 telers, i després les de **Brunet i Serrat** i la de **Feliu Piñol**. La matèria elaborada fou bàsicament el cotó, però havia alguns centres de llana, principalment, a casa **Piñol**. El 1890 posseïen alguns telers de llana les cases **Brunet i Serrat** i **Clariana i Cia**. La casa **Umbert** (veure apartat específic sobre aquesta empresa) es va instal·lar a l'edifici de la fàbrica **Torras** i després al de la casa **Renom**.

(AFMG)

L'empresa més important del sector, pel nombre de treballadors, fou la de Roca-Umbert. A la foto es pot observar el territori que ocupava i els camps que hi ha tocant les naus i que ara són habitats.

Per la seva banda, la casa **Comas** (veure capítol sobre el tema) es va situar al solar de l'antiga **Casa Puntas**, del carrer Sant Jaume. Aquest espai és cobert, en aquests moments, per una gran quantitat d'empreses de diferents sectors que ocupen la totalitat de les que foren les naus de teixits de Can Comas. La indústria tèxtil, amb gran predomini també al Vallès Occidental, ocupa bona part, a finals de segle, de l'activitat econòmica de Granollers i del Vallès Oriental i s'observa que, amb el pas dels anys, hi ha una major especialització en concentrar-se al cotó, ja que la llana tendeix a desaparèixer, cas de l'empresa **Feliu Piñol**, que fabricava únicament teixits d'aquesta mena. Durant aquests anys es detecta també una desaparició dels telers a mà. Uns dels últims a desaparèixer foren alguns de l'antiga **Casa Puntas** i després alguns de lones que durant la guerra de 1914-1918 treballaven a la casa **Murtra** i a l'empresa **Codina**.

LA SITUACIÓ DE 1918

Durant els primers anys del segle, la indústria tèxtil experimenta a Granollers un notable augment. L'estadística oficial de principis de segle reflecteix aquest moviment ascendent de la indústria de teixits.

Les empreses subjectes a impostos al 1918 eren:

- Viuda **Juan Torras**, carrer Aurora, 75, 132 telers.
- Hijos de **Federico Torras**, carrer Aurora, 85, 112 telers.
- Corderas i **Sagalés**, carrer Sant Jaume, 22, 118 telers.
- Corderas i **Sagalés**, carrer Aurora, 83, 60 telers.
- Joaquín **Bellet i Valls**, carrer Alba, 83, 2 telers.
- Güell i Codina**, carrer Caputxins, 56, 8 telers, 4 telers a mà.
- Vicente Codina Solà**, carrer Caputxins, 10 telers mecànics.
- Francisco Puntas Valls**, carrer Corró, 11, 62 telers.
- Suc, de Juan Vallbé Torras**, carrer Corró, 179, 297 telers.
- Estabanell i Pahisa**, carrer Corró, 185, 50 telers.
- Alfredo Alzá Casas**, carrer Cruz, 62, blanqueix, fills i teixits.
- José Umbert Ventura**, carrer Cruz, 213 telers.
- Pío Anfres Martí**, carrer Industria, 1, 127 telers.
- Buenaventura Comas i Cia**, carrer Sant Jaume, 74; 168 telers.
- Teodoro Planxart, Viuda e Hijos**, carrer Sant Jaume, 50 telers.
- Mirambell Amigó, S.C.**, plaça Verdaguer, 181, 32 telers.

- Suc. Angel Babra**, carrer Orient, 4; 90 telers; 360 fusos tòrker.
- Salvador Palà**, carrer Prim, 127, 8 telers.
- Hijos de Ramon Murtra**, carrer Prim, 127, 56 telers.
- José Campmajor Fontanals**, carrer Prim, 102, 4 telers a mà.
- Pedro Soler Casanovas**, carrer Rech, 17; blanqueig, fils i teixits.

Carrancà, Plànol industrial i comercial vila de Granollers, 1884.

Jacint i Esteve Trullàs, Construcció
Maquinària i Reparacions
Especialitat en
TELERS MECÀNICS

Sant Jaume 62
Tel. 100.000

GRANOLLERS

Trullàs, Programa Festa Major, 1925.

Construccions mecàniques
B. M. C.
Josep Boix

Ample: 2'40"
Pica i picada moderna

Maquinària Tèxtil de tota classe
Instal·lacions i reparacions de telers en
transmissions i en telers mecànics i a mà
REPARACIONS DE TELERS

Secció d'articles per a obres
i construccions en senzill i artístic

Boix, Programa Festa Major, 1925.

Fàbrica de teixits de cotó

Especialitat en CURATS
de totes les amplituds

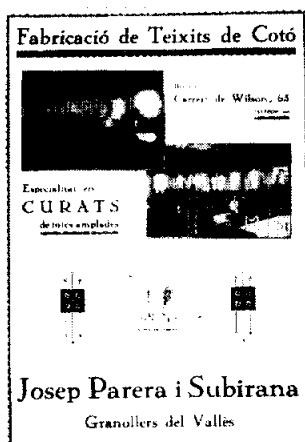
JOSEP PARERA SUBIRANA

Despatx: Wilson, 65   Telèfon núm: 205

Granollers

Josep Parera, Programa Festa Major, 1927.

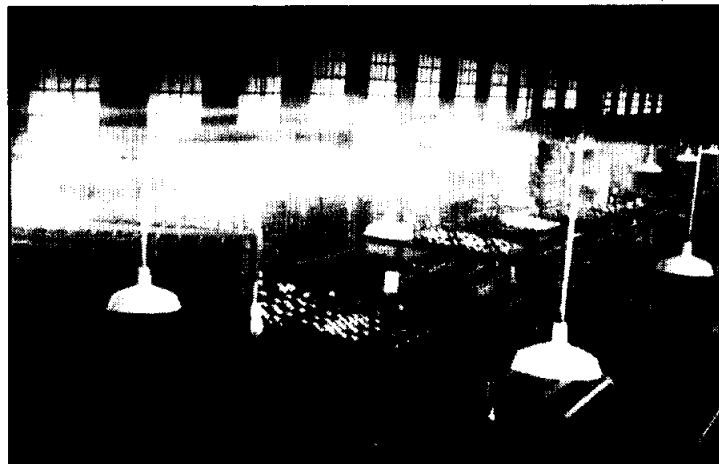
(AFMG)

Josep Parera, La Gralla I, 1927.

M. Vilarrodona, La Gralla I, 1927.

La indústria del tèxtil necessitava, en un primer moment, de molts empleats, però les màquines i la tècnica feren que, de mica en mica, anés disminuint el nombre de treballadors.

Francesc Serratusell Cervera

Granollers
Francesc Serratusell, La Gralla I, 1927.

ELS DIFÍCILS ANYS 30

El procés de fabricació d'aquestes indústries anava acompanyat, al mateix temps, d'un altre relacionat amb la fabricació de telers i maquinària auxiliar (Can Trullàs, J. Boix...), així com de l'existència d'importants tallers mecànics que, en moltes ocasions, formaven part de la mateixa empresa. Set anys més tard, la continuïtat de la indústria tèxtil seguia el seu camí d'expansió a Granollers i entre les empreses que destacaven el 1927 hi havia:

- Pius Anfres Martí, 150 treballadors.
- Sucs. d'Àngel Babra, 80.
- Joaquim Bellet, 15.
- Indústries Murtra, S.A., 100.
- Josep Parera Subirana, 60.
- Vda. i Fills de T. Blanxart, 60.
- Vda. de Joan Torras, 150.
- Nebots de Josep Umbert, 500.
- Josep Serra Forn, 170.
- Vda. de Vicens Codina, 20.
- Jaume Serra Carrencà, 60.
- Isidre Mirambell (Amigó), 80.
- S. Corderas (Segalés), 20.
- Filats i Teixits Comas S.A., 150.
- Miquel Vilarrodona, 30.
- Vda. Alfons Sauquet.
- Josep Ma. Cabré, 12.
- Lluís Prat, 16.
- Francesc Serratusell, 30
- Martínez Gil S.C., 80.

Blanqueig i Aprestos

Josep i Francesc Soler

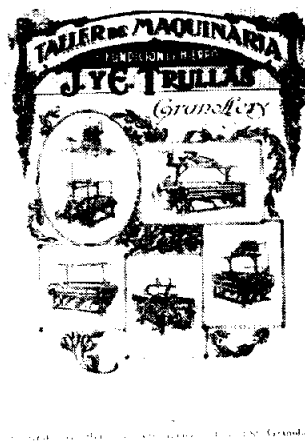

Blanqueig i Aprestos Soler, La Gralla II, 1928.

GUERRA I POSTGUERRA

Després d'aquest període dels anys 30 i una vegada finalitzada la Guerra Civil, fou necessari començar gairebé de nou, en alguns casos, per tal de reconstruir les indústries que havien estat cremades i destruïdes. Segons recullen els historiadors Joan Garriga, Josep Homs i Joaquim Ledesma al llibre Granollers 1936-1939: conflicte revolucionari i bèl·lic, publicat l'any 1989, les principals indústries de teixits que hi havia a Granollers durant el període 1932-1940 eren:

- Filats i Teixits Comas, C/ Sant Jaume, 74; 347 treballadors i 8.000 m2 de superfície ocupada.
- Indústries Murtra SA, C/ Corró, 166; 58 treballadors, 1.200 m2.
- Lluís Diumaró i Esperrach, C/ Orient, 5; 20 treballadors, 242 m2.
- Francesc Balet, C/ Orient, 4; 100

Trullàs, La Gralla I, 1927.

Anfres Martí, La Gralla I, 1927.

ARXIU

Foto portada catàleg exposició Escola Municipal de Treball, 75 anys d'història Granollers-1995, que s'ha pogut veure al Museu. Uns alumnes aprenen la part teòrica, mentre estudien i observen els mecanismes d'un teler.

treballadors, 3.000 m2.

-Roca-Umbert CA, C/ Sant Jaume, 24; 40 treballadors i 2.500 m2.; C/ Josep Umbert, 77, 282 treballadors i 1.000 m2.; i C/ Avinguda Victòria, 77, 440 treballadors i 25.000 m2.

-Joaquín Cortés Valls, C/ M. Franqueses, 17; 4 treballadors; 130 m2.

-Francesc Serratusell, C/ Corró, 34 treballadors; 600 m2.

-Agustí Codina, C/ A. Vinyamata, 51; 20 treballadors; 192 m2.

-Josep Serra, C/ Enginyer, 5; 94 treballadors; 3.500 m2.

-Mirambell SA, Pl./ J. Verdaguer, 8; 105 treballadors; 1.650 m2.

-Vda. de F. Soler, C/ Rec, 19; 30 treballadors; 2.633 m2. Blanqueig.

-Miquel Crusellas, C/ Corró, 201; 13 treballadors; 260 m2. Blanqueig.

-Vidua de Joan Torras, C/ Josep Umbert; 230 telers;

-Antoni Guitart i Guitart, Pl./ Verdaguer, 3; 70 telers.

-Pius Anfres i Martí, C/ Francesc Macià; 21 telers.

-Martínez Gil, S.C. C/ Corró, 181; 50 telers.

-Barella, Martí i Mercadal, C/ Orient, 4; 10 telers.

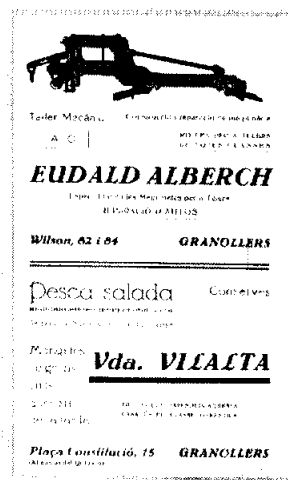
-Salvador Corderas i Sagalés, C/ Joan Montaña.

Els autors del treball indiquen tanmateix que **Josep M Puchades** va establir que Granollers tenia, el 1960, 84 empreses tèxtils amb 2.764 telers que donaven feina a 4.350 persones. Els autors assenyalaven també que «avui en dia (es referien a l'any 1989) de les importants indústries tèxtils d'antany només ens queden les xemeneies». Ara, sis anys després, continuem anant a pitjor.

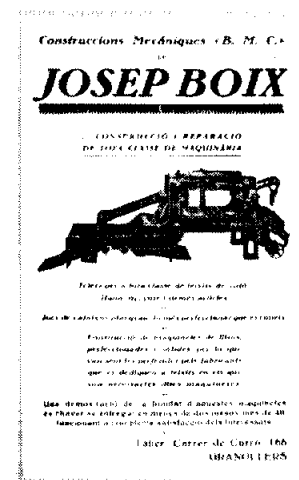
Pel que fa al pes específic que la indústria tèxtil ha tingut, al llarg dels anys, a la vida social i laboral-sindical de Granollers, cal destacar que aquesta tingué una especial rellevància al període de la Guerra Civil «a tenor, diuen els autors del llibre, de la tendència, impulsada pel Comitè Revolucionari, d'unificar les forces productives. (...) L'experiència revolucionària, en conjunt, no suposà ni un avanç ni un retrocés tecnològic considerable en els mitjans de producció de les distintes empreses -que continuaren essent a grosso modo les mateixes-, simplement es veieren afectades transitòriament per un canvi de titular, en ser gestionades per Comitès Obrers en lloc de l'antic propietari que, de passada, direm que normalment rebereu els càrrecs de Director en els nous organismes creats per la revolució». Curiosament, molts anys després, un dels primers Comitès d'Empresa dels Treballadors (amb representació d'UGT, CCOO, CNT i independents) va haver de negociar a Roca-Umbert, tres plans de regulació de treball, en circumstàncies en què poc o res podien fer.

IMPORTÀNCIA DE LES FÀBRQUES

La relació directa que hi hagué entre el tèxtil i la ciutat, ve donada per la gran importància que ha tingut la construcció d'espais dedicats a la indústria d'aquest tipus, i així, és novament **Salvador Llobet**, qui ofereix dades relatives a aquesta

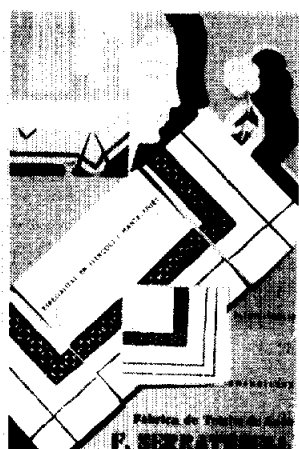
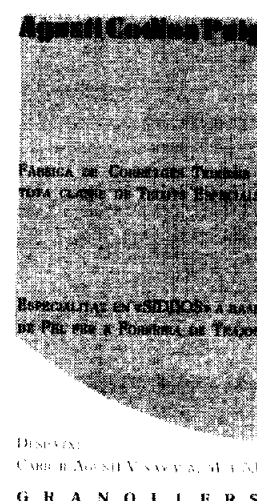
Eudald Alberch, Programa Festa Major, 1928.

Josep Boix, Programa Festa Major, 1928.

Agustí Codina, Programa Festa Major, 1933.

Francesc Serratusell, Programa Festa Major, 1933.

Roca-Umbert, La Gralla IX, 1935.

Indústries Murtra, Programa Festa Major, 1928.

BLANQUEOS
TINTOS Y APRESTOS DE
PEÑAS Y MADEIRAS DE
ALGODON Y KATUN Y
SUS MEZCLAS

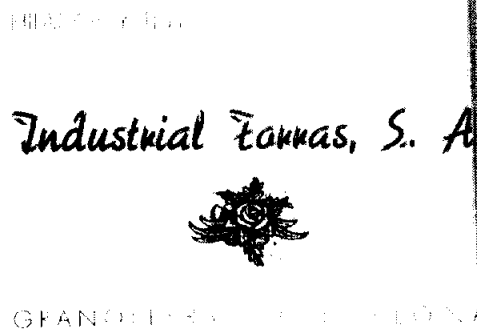
Successores de
Vda. Francisco Soler
S. L.

CALLE RECH. 11
TELEFONO NUM. 55
GRANOLLERS

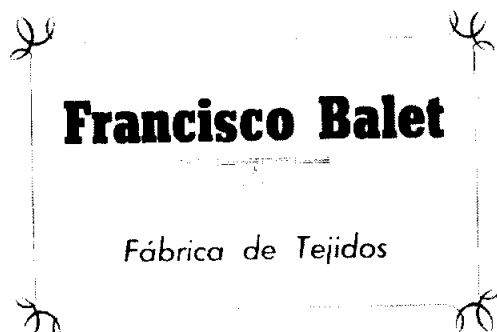
Successors de Vda. Francesc Soler, 1945, RdV.

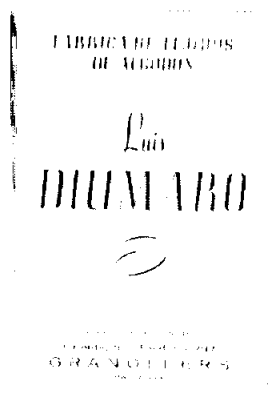
Les naus de telers eren, bàsicament, grans i espaioses. Les teixidores -la gran majoria de les màquines eren portades per dones- havien de controlar 8, 12 o 16 telers.

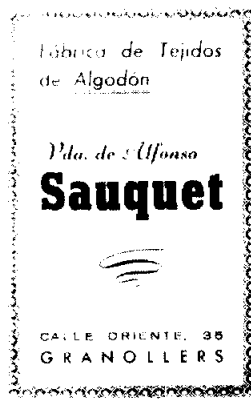
Indústries Torras, S.A., 1950, RdV.

Francesc Balet, 1948, RdV.

Lluís Diumaró, Fàbrica de teixits, 1950, RdV.

Vidua d'Alfons Sauquet, 1946, RdV.

questió en afirmar que, en 1950, les edificacions per a activitats tèxtils, amb totes les parcel·les corresponents dedicades a la funció industrial tèxtil sumen un total de 161.500 metres quadrats, que representen el 62% de l'àrea granollerina dedicada a la producció industrial. La major part de les empreses ocupaven una extensió de 3.000 a 5.000 metres quadrats, que en proporció representava el 14,4%.

L'especialitat en aquesta indústria granollerina és la de teixits de cotó, que era gairebé el 95% del gènere fabricat en aquest ram. Els gèneres, per ordre de quantitat de producció, estaven xifrats, l'any 1950, en els següents articles: Camiseria corrent (Vichy, sarga, popelín); empena (llençols, cretones, òpal); tapissaria, cutis i damascos, teixits de ris, raió, vellut i teixits de pell.

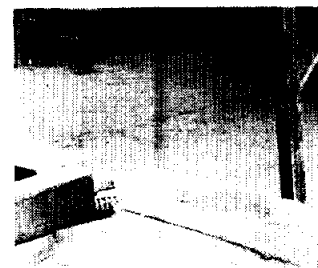
Només dues indústries locals posseïen el cicle complet de fabricació tèxtil (**Hilados y Tejidos Comas, S.A.**, y **Roca-Umbert, S.A.**). L'existència de tan important nombre d'empreses tèxtils a Granollers i comarca, fa que, passada la guerra -època en la que algunes indústries foren cremades i sofriren importantíssims desperfectes- es pugui dir que eren unes 3.000 les persones que vivien del tèxtil, xifra que representava el 71% de la població activa.

La quantitat de telers era ja de 2.700, que representaven el 3% del total de 85.000 que hi havia a tot Espanya.

Aleshores -com va passar també uns anys després- treballar al tèxtil era una mena de prova de fidelitat, ja que els productors -així ho fa constar **Llobet**, quan parla de la indústria tèxtil dels anys 20, 30 i 40- tenien per tradició ser sempre a la mateixa empresa, per la qual cosa no era difícil, diu, trobar persones que han estat 40 anys en una mateixa casa. Així mateix, aquesta singularitat es dona també pel que fa a la continuïtat familiar, havent-se donat el cas que hi han treballat famílies senceres.

Tal com queda reflectit a l'apartat *Treballadors del Tèxtil*, d'aquest treball especial (veure opinions de vallesans sobre el tema), aquesta és una particularitat que es va trencar, de forma violenta, durant la dècada dels anys 70-80, quan es van posar en marxa el Plans de Reestructuració Tèxtil, per acabar amb el soroll productiu dels telers. En aquella època, centenars i centenars de productors de diferents firmes, entre elles **Roca-Umbert**, veïeren com aquesta fidelitat a l'empresa, a la qual havien dedicat anys i panys, quedava trencada d'una forma poc grata: l'acomiadament o el pas a una jubilació anticipada, no desitjada i poc incentivada.

Amb el transcurs dels anys -el tèxtil suposa per a milers de persones un passat que ja mai més no tornarà- l'actualitat a Granollers -que va molt més enllà de la simple anècdota- res té a veure amb el desenvolupament dels anys 50 o el creixement dels 60. Entre d'altres coses, alguns contramestres i majordoms recorden les dificultats que tenien per trobar gent que volgués treballar, o com alguns treballadors deixaven la feina, de bell antuvi, per marxar a una altra empresa.

(AFMG)

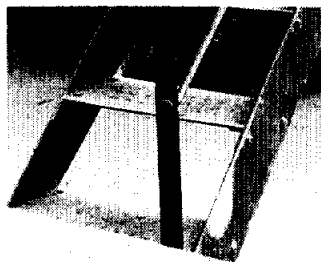
No totes les empreses comptaven amb el procés total que necessitava el cotó, per ser ordit, teixit, estampat...

Es diu també, en aquesta línia d'aspectes positius que presentava el tèxtil a nivell general, durant els anys de la gran expansió, que molts emigrants que venien a Granollers o a la comarca d'arreu d'Espanya, trobaven feina a empreses com **Roca-Umbert**, **Can Comas** i **Can Murtra**, abans d'anar, amb maletes incloses, a la que seria la seva nova llar. Un estudi detallat dels llibres de registre de matriculació d'altres i baixes de personal d'aquestes i d'altres empreses, serviria per ratificar aquestes dades i per començar a posar les bases d'un estudi sociològic i geogràfic que podria resultar realment interessant. Les fitxes del personal -encara guardades en la seva gran majoria- de l'empresa **Roca-Umbert** i els seus llibres són tot un tresor en aquest sentit.

TERRENYS PER A EDIFICAR

Molts i diversos són els aspectes que configuren la història de les empreses tèxtils a Granollers i un d'ells, que ha tingut una transcendència capital pels interessos que mou, és el relatiu a l'espai que ocupaven dins la ciutat, gairebé llocs que han esdevingut estratègics comercialment parlant i que s'han traduït en importants vendes després de salvar, com ha passat en molts casos, no pocs problemes relacionats amb la titularitat, les herències... Algunes de les naus que han ocupat, a llocs tan centrats com el carrer Sant Jaume (cas de Can Comas), Prat de la Riba (Roca-Umbert) i Indústries Torras (Josep Umbert i part de darrera de l'emplaçament de l'Estació d'Autobusos), amb els seus corresponents solars, han estat peces cobdiciades i desitjades per empreses constructores i algunes d'elles han estat totalment enderrocades. Les xemeneies característiques, encara en peu, recorden que va haver-hi un dia que... Un dels últims projectes que, a aquest nivell, s'ha desenvolupat a la ciutat -no exempt de fortes crítiques als responsables municipals del moment- és el relatiu a la construcció, al costat del Parc Torras Villà, d'una sèrie de blocs de pisos amb la consegüent urbanització de la zona (Rambla **Josep Tarradellas**) per part de l'empresa *La Llave de Oro*. La falta de visió de futur i l'escassa maniobrabilitat són dos aspectes que recriminaren diferents sectors de la ciutat als governants socialistes, per haver perdut la gran oportunitat de comptar amb un gran parc al centre de la ciutat, ampliant considerablement el ja existent.

ADQUISICIONS DIFÍCILS

L'ex alcalde **Rafael Ballús** reconegué, en una entrevista a *Revista del Vallès* (*El Periodista* 27-09-91), aquest possible error, per part seva, en no actuar amb rapidesa i l'efectivitat que segurament el cas en qüestió requeria, tot i que, segons que manifestà, «els tímids contactes que

FABRICA DE
CORRIAS

TEJIDOS
LACERS
SALVATAJES
ARTIFICIOS
AMAMOS INDIOS
OTRA TEXTE

Santiago Canut

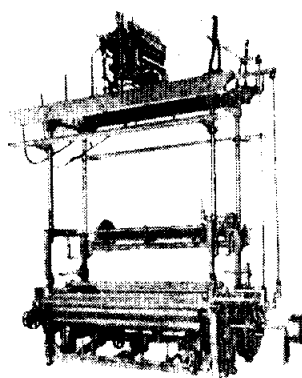
CALLE COLE 123
TELÉFONO 7409
BARCELONA

ALMOSNA 2
GRANOLLERS

**CORREAS
TENTES**

Máquina para coser
con motor eléctrico
Luz automática para
surtir el hilo y para
dejar el hilo en el
bobinado

Santiago Canut, 1946, RdV.

Fabriles
Calle de la Riba 182
París
A las 10 de mañana a las 12
GRANOLLERS
EN LA RIBA DE ORO

José Boix, 1948, RdV.

**JOSÉ
BOIX**

CONSTRUCCIONES
Mecánicas y Textiles

REPARACION
de
Maquinaria en general

Fábrica de Aprestos y Acabados
de Algodón y sus mezclas

HEBRES, LITRES, MANIFIESTOS Y PASTES

*Manufacturas y Acabados
de Granollers*

GRANOLLERS

Fàbrica d'Acabats, 1963,
RdV.

INDUSTRIAL TORRAS, S.A.

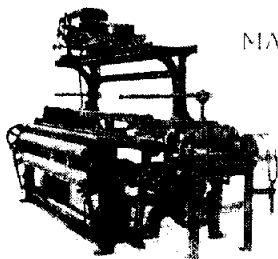
Indusrrtrial Torras, S.A.,
1961, RdV.

HELADOS Y TEJIDOS

Roca Umbert, C. A.

GRANOLLERS : BARCELONA
Roca-Umbert, 1948, RdV.

Talleres de Construcción y Reparación

MAQUINARIA

fundición
de
hierro

Jacinto y Esteban Trullás Especialidad en Telares Mecánicos 	 CALLE SAN JAIME, 52 Teléfono 200 Granollers	Juegos de Cajones perfeccionados
--	---	---

Indústries Trullàs, Programa Festa Major, 1927.

(AFMG)

Algunes empreses comptaven amb serveis destinats als treballadors, com és el cas de Ca l'Umbert, que tenia una Casa Cuna per a les dones que hi treballaven.

s'havien fet amb representants de la família Torras, per tractar del tema, resultaren infructuosos».

Actualment, la presència física d'algunes empreses ve donada per la constatació de les edificacions que ocuparen fa uns anys i a diferència d'abans, en el cas de **Roca-Umbert**, sí que s'ha arribat a temps per adquirir els edificis, una iniciativa que cal situar en l'haver de l'ex alcalde **Josep Pujadas** i al que cal imputar, només, que no fos una mica més hàbil a l'hora de pensar què fer amb algunes de les naus o amb el material existent fa uns anys (telers inclosos) per tal de destinar l'espai a un ús de caràcter didàctic.

Centre d'Ensenyament
i Formació

FORUM GRANOLLERS

Matrícula Oberta

CURS 95-96

- **GRADUAT ESCOLAR** (examins al propi centre) Convalidació d'assignatures de 8è d'EGB.
- **AUXILIAR CLÍNICA** Pràctiques en centres hospitalaris.
- **AUXILIAR ADMINISTRATIU** Convalidació d'assignatures d'FP i BUP.
- **SECRETARIAT**
- **INFORMÀTICA** (PC 486 DX2)
- **PROVES D'ACCÉS ALS CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR** (Mòdul 3) Opcions: Administrativa, Química, Sanitària, Educador infantil.

Centre homologat. Horaris dels cursos: matí, tarda i nit.

Informació al tel. **846 83 99** de 9 a 12 i de 17 a 20 h.

FORUM GRANOLLERS

Avgda. Joan Prim, 136 - 146

08400 GRANOLLERS

(AFMG)

El cosidor era també una altra de les activitats que oferien determinades empreses a les seves treballadores, per completar la seva formació.

Industrias Murtra

S. A.

CINTAS
Y TEJIDOS

C/ Costa 30
PARCEL·L·NA
Granollers - Granollers

Indústries Murtra, 1950, RdV.

Per sort, encara hi ha alguna peça -apart de les xemeneies- de gran valor.

Últimament, l'alcalde **Josep Serratusell** havia plantejat -en aquest aspecte hi ha coincidència amb d'altres partits polítics- destinar part de les instal·lacions a la futura construcció d'aules de caràcter universitari, si els organismes superiors així ho decideixen, tal com s'ha demanat, que Granollers passi a comptar amb estudis d'aquest grau.

Mentrestant, la façana de l'empresa continuarà mostrant la seva singularitat, al carrer Prat de la Riba, on allà per 1904 començà a néixer i a créixer. Prop de 100 anys després...

TEXTIL

TAUVI

Taulats, Viñolas y Cia.

Fábrica de Tejidos

Calle Minetas, 21

Teléfono 2700556

GRANOLLERS

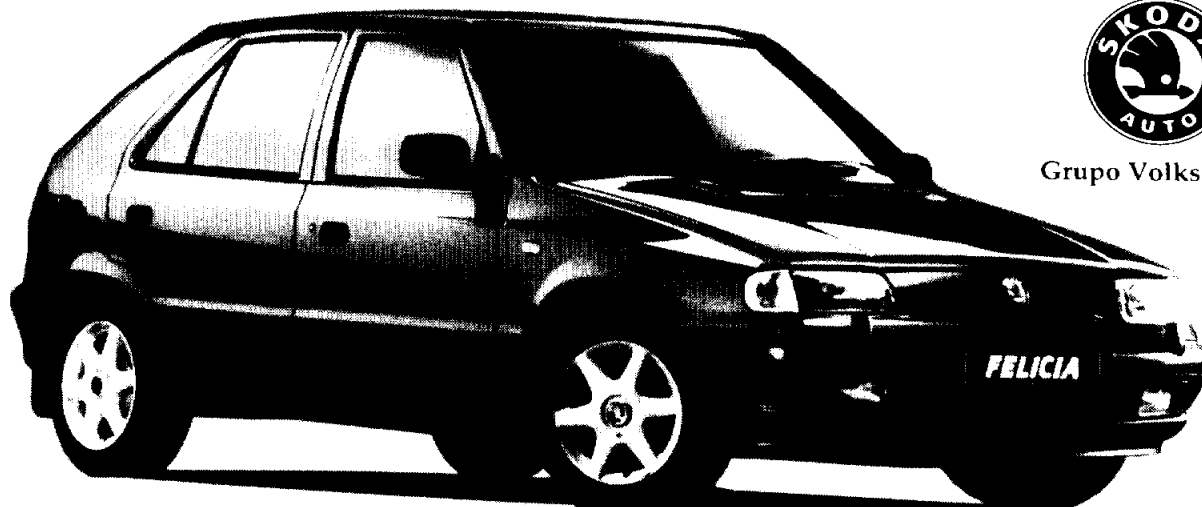
Tèxtil Tauví, 1968, RdV.

13

De una rica
tradición.
Para una
nueva
generación

Nuevo ŠKODA FELICIA

Se sentirá
bien porque
Se sentirá
seguro

Grupo Volkswagen

Gralla Motors

Avda. Prat de la Riba, 74

VENDES: Tel. 879 60 78

TALLER: Agustina d'Aragó, 3

RECANVIS: Tel. 879 19 98

Tel. 870 10 42

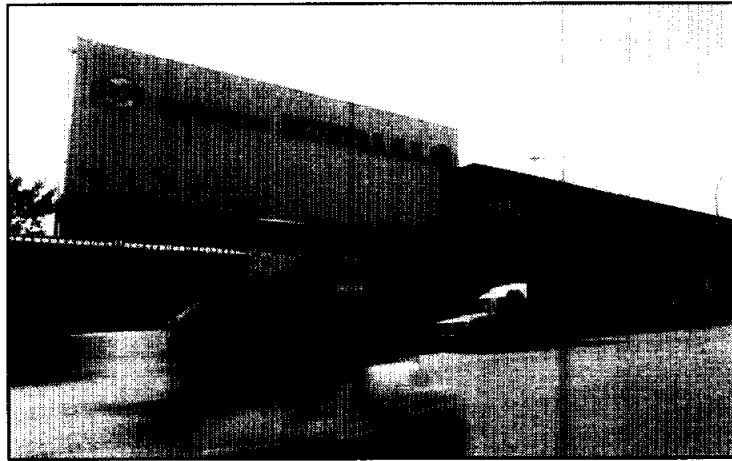
08400 GRANOLLERS

LA VANGUARDIA

Antigues naus d'Indústries Torras, que deixaren de funcionar l'any 1963 i que foren també un lloc on treballà molta gent.

GARCÍA

Indústries Murtra, avinguda Jordi Camp.

INDÚSTRIES TORRAS

El 21 de juliol de 1987, *La Vanguardia* publicà una notícia, de la periodista **Montserrat Ponsa**, relativa a **Indústries Torras** i a la demolició d'una empresa pionera tèxtil catalana a Granollers (aquest era el titular). Els 21.000 m² que ocupaven les naus es convertiren, ben aviat, en un gran solar. A la notícia, s'explica també part de la història d'aquesta important empresa i es diu que corria l'any 1870, quan dos germans de la família **Torras, Joan i Pau**, van contraure matrimoni amb altres dues germanes, constituint-se així la indústria de Granollers.

Per a les edificacions, els Torras encarregaren l'obra, entre d'altres artesans, a l'ebenista local conegut per **Margarit**. El mestre tingué cura del disseny i construcció de dos singulars i proporcionades naus, dotades de magnífics finestrals que, a més a més de deixar pas a la llum, servien de ventilació. Disposats en angles, aquests permetien situar al centre una màquina de vapor que els alimentava. El germans **Torras Serratacó** comentaren a la periodista que «la construcció suposà una fita importantíssima a l'època. Granollers era centre d'atenció de Barcelona. A finals de segle, era passeig obligat de diumenge, on molts venien a veure la singular indústria i a menjar a la Fonda Europa».

Amb el pas dels anys, aquesta empresa canvià la seva estructura empresarial, ja que es va dividir en dues indústries de teixits, totalment diferents: la de la Vidua de **Joan Torras**, amb un fill, **Joan**, i la de **Pau Torras**, que també en tenia només un, **Frederic**. La interrupció de la família **Roca-Umbert** es va produir, per primera vegada, a través d'un Umbert, contramestre, a qui els **Torras** llogaren part d'una nau. Finalitzada la Guerra Civil, els **Torras** la recuperaren.

Però segons sembla, les dues famílies estaven condemnades a seguir unides i segons el mateix relat, la sorpresa arribà quan la meitat de la finca fou deixada en herència als **Roca-Umbert**, al 1952, al testament d'una de les hereves.

Roca-Umbert instal·là allà la seva filatura de set mil pues i es crearen 300 llocs de treball, als quals calia sumar els 600 de les empreses de Prat de la Riba i Sant Jaume.

A **Torras**, que tancà el 1963, quan tenia 260 obrers, arribaren a treballar-hi més de 400 empleats. La seva especialitat fou la mateixa que la de la resta d'indústries tèxtils de Granollers: sarges, satens, teixits a quadres, vichys...

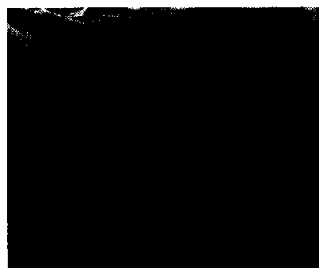
MURTRA, EL PRESENT MÉS REPRESENTATIU

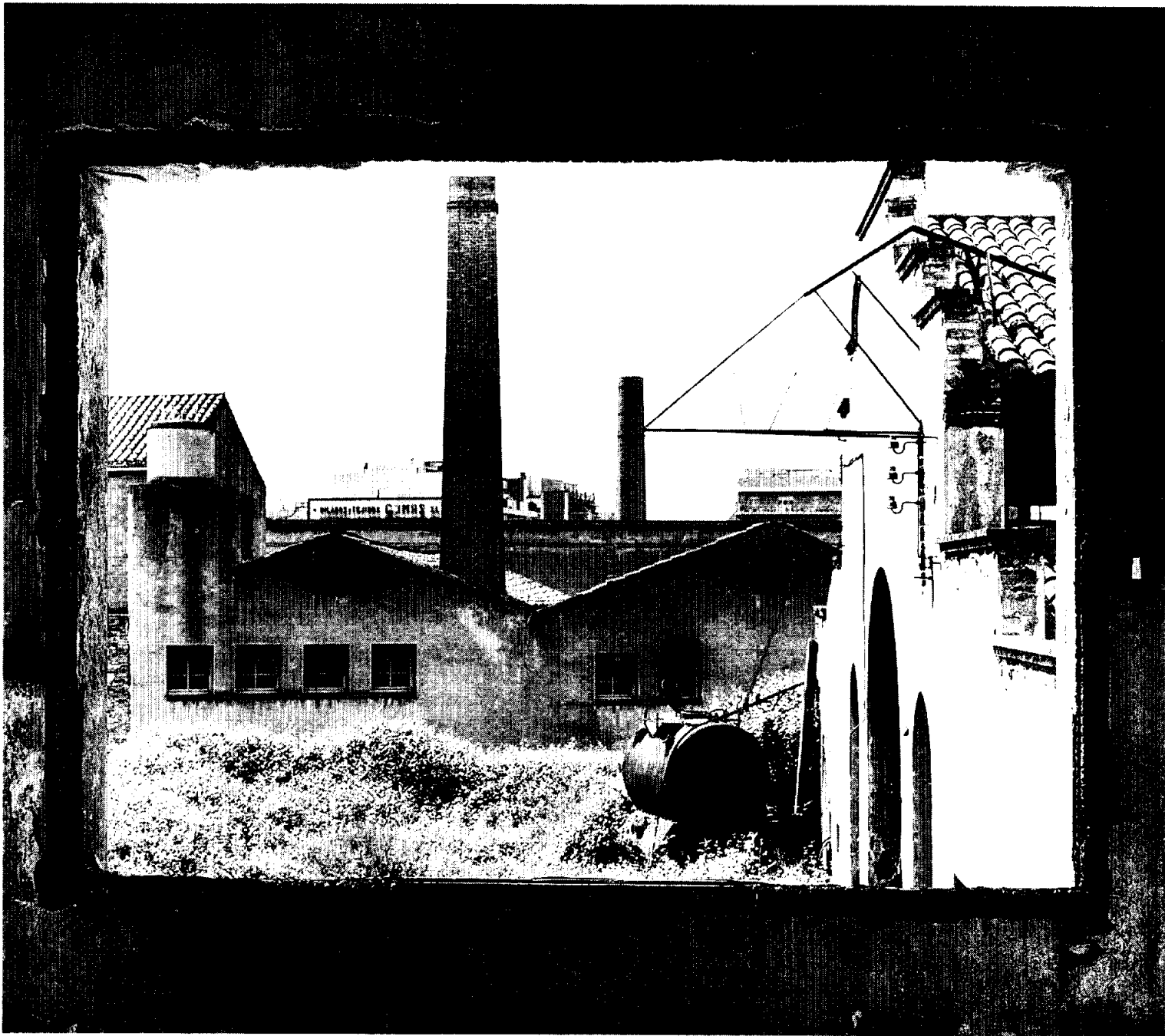
Fora d'aquests aspectes, cal assenyalar que el present tèxtil a Granollers ve determinat per la presència d'unes poques empreses de teixits i el soroll dels telers, tan emblemàtic i característic en altres èpoques, ha passat a ser puntual i gairebé excepcional en unes poques fàbriques. De totes les empreses tèxtils que hi ha -la gran majoria fabrica productes com el polièster i derivats o s'ha reconvertit al sector de la confecció i acabats- cal destacar, entre totes elles, **Indústries Murtra, S.A.**, ubicada a l'Avinguda Jordi Camp, des de 1973, on ocupa una nau de 17.000 m². La seva història comença quan, el 1897, **Ramon Murtra** inicià la fabricació de cintes industrials per als guarniments del bestiar, en un local situat entre els carrers de Joan Prim i de Corró, de Granollers. A partir de 1918 diversificà la producció i abastà, des d'aquell any, la fabricació de cintes per a les merceries i per a la roba interior de les dones.

Dos anys més tard, traslladà l'activitat a un local de 6.000 m²., situat al carrer de Joan Montaña, avui de Sant Jaume. A finals dels anys 20, passà per una crisi que l'obligà a paraitzar la fabricació durant uns mesos. Superada la situació, visqué uns anys d'expansió fins al final dels anys trenta, en què es trobà en una situació delicada, en aquesta ocasió arran d'un incendi. L'abril del 1940 recuperà el ritme amb quinze telers i inicià la construcció de noves màquines. A partir de 1960, **Indústries Murtra S.A.** aconseguí obrir-se al mercat exterior i s'iniciaren les primeres exportacions a Jordània. Tot seguit, inicià la fabricació de cinta per a l'elaboració dels cinturons de seguretat dels automòbils. Actualment és la primera empresa productora del país. També és pionera en la producció de cintes per a cortines, activitat que inicià el 1964.

El 1972 inicià la renovació dels telers, amb la substitució dels antics per uns importats de Suïssa, passant a multiplicar per quatre la velocitat de producció. Al llarg de gairebé cent anys d'història -es compliran l'any 1997- l'empresa ha introduït noves primeres matèries que han substituït el lli i el cotó. Fibres com polipropilè, polièster i poliamida han fet canviar el sentit de la fabricació.

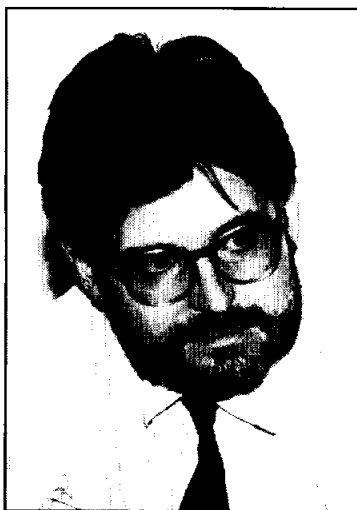
Murtra, amb una plantilla de més de 250 treballadors, es distingeix per ser una empresa que destina un important percentatge a l'exportació i ho fa a diferents països d'Europa, al Japó i als Estats Units. L'any 1991 fou guardonada, per la Comissió de la Fira, amb els Premis a la Innovació Empresarial.

15

CAN COMAS, 1987: Les xemeneies de Ca l'Isidre Comas, símbol i emblema del sector tèxtil, destaquen, vistes des de Can Trullàs, entre les teulades d'una indústria ja en plena decadència. Els telers, havien callat l'any 1967 i l'empresa tancà tot just un any després, el 1968.

► Pere Cornellas. Granollers, 1987

El zoom de la càmera del fotògraf granollerí Pere Cornellas i Aligué (45 anys) ens apropa, en aquesta ocasió, un treball personal, realitzat entre 1987 i 1990, relatiu al *desmantellament* de les indústries tèxtils de Granollers Roca-Umbert S.A. i Filats i Teixits Comas S.A. El resum, un retrat trist, però encertadíssim de quin ha estat el final de dues empreses capdavanteres del sector a nivell de tot Catalunya. El blanc i el negre de les fotos serveixen també, però, per recordar-nos les propostes empresarials existents i els milers i milers de treballadors vallesans que, durant gairebé un segle, passaren per sengles fàbriques. I en elles, visqueren, produïren, estimaren...

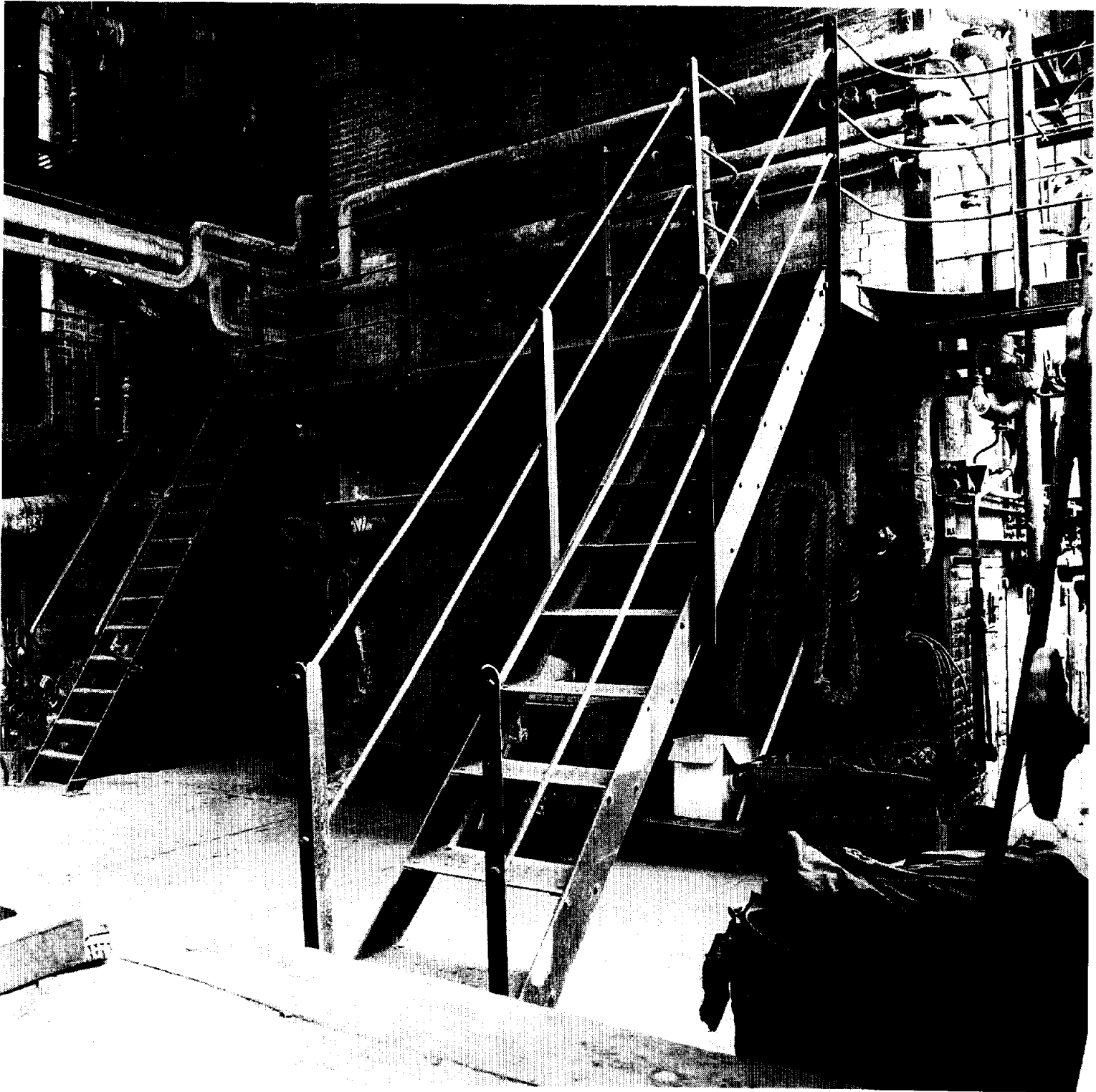

CAN COMAS, 1987: A les grans naus de Ca l'Elidre Comas, es poden observar encara el imponents cavallets de fusta que aguanten les teulades, una obra d'enginyeria a l'abast només d'uns pocs grans artesans.

CAN COMAS, 1987: Els llibres dels mostraris, com els dels registres i de caràcter administratiu, romanen per terra, cansats ja de ser ignorats i despreciats.

17

CAL UMBERT, 1987: El cor de la fàbrica Roca-Umbert, la Tèrmica, era i és encara -per exigències del guió es troba dormida des de 1991-, l'ànima de la fàbrica i els treballadors que l'alimentaven, eren experts en medicina productiva.

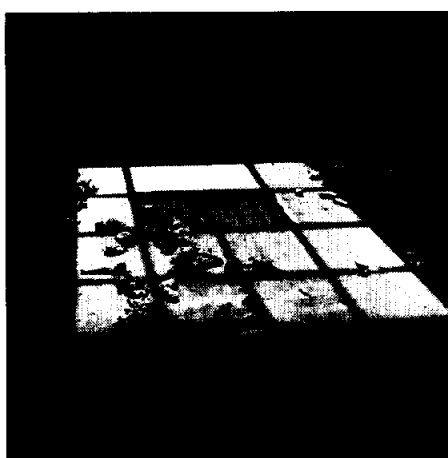
CAL UMBERT, 1987: Alguns calaixos de les taules de despatx semblen decidits a continuar guardant, per sempre més, alguns dels secrets relatius a la gent -per què no?- que treballà en aquesta empresa. D'altres, contràriament, sucumbiren a l'abandó.

18

CAL UMBERT, 1987: Metres i metres de teulades són desmuntades per aprofitar la ferralla, la fusta... Les naus, sense roba que les protegeixi es mostren impotents i ridícules, cansades ja de no servir.

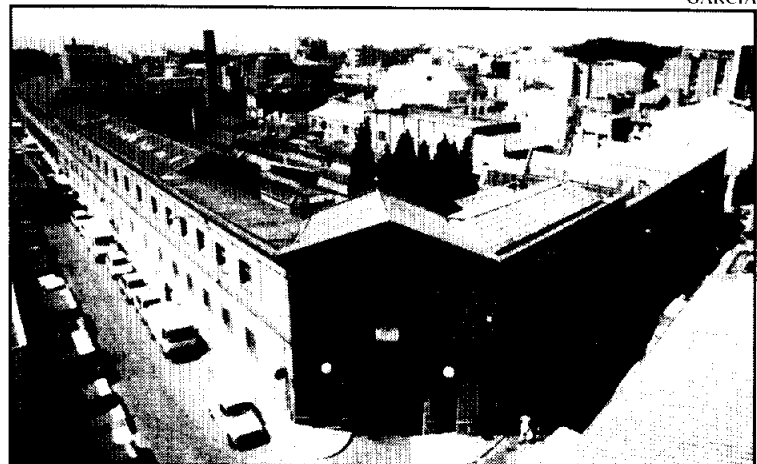

CAL UMBERT 1987: Els raigs de sol que entren pel finestral il·luminen la part de terra d'una nau, lloc on restes de borra peregrinen, segons bufi el vent, fent ja les últimes figures un xic desmanegades.

GARCÍA

GARCÍA

A l'esquerra, façana principal de l'antiga empresa Roca-Umbert, propietat de l'Ajuntament i situada a l'Avinguda Prat de la Riba. A la dreta, actuals instal·lacions de Ca l'Isidre Comas, al carrer Sant Jaume, vistes des del Centre d'Assistència Primària (Ambulatori).

LES SEVES NAUS INDUSTRIALS DEL CARRER PRAT DE LA RIBA I DEL CARRER SANT JAUME, SÍMBOLS D'UN PASSAT RECENT

Roca-Umbert i Isidre Comas, dues empreses amb carisma

19

Arribat el moment de parlar i centrar l'atenció sobre algunes indústries de Granollers, al llarg d'aquests 125 anys, en què el tèxtil ha tingut al Vallès una gran transcendència, cal fer esment, per la seva importància, producció i el nombre de treballadors que arribaren a tenir en el seu punt més àlgid, empreses com **Roca-Umbert** i **Isidre Comas**, de les quals queda només, com a senyal del seu poder, la presència omnipresent de les seves grans naus.

Bona part de la història de l'empresa **Roca-Umbert** (que tenia últimament les seves principals naus a Granollers (carrer Prat de la Riba -les quals continuen sent inconfusibles per a molts vallesans-), ve determinada per la vida de qui fou el seu fundador: **Josep Umbert** i **Ventura**. Segurament, la trajectòria d'aquesta empresa tèxtil ha estat una de les més riques i variades, ja que el seu volum de producció (amb centres en diferents èpoques a Monistrol, Sant Feliu de Codines, Granollers i La Batllòria) i el seu caràcter (tenia les oficines principals al carrer Ali Bey, de Barcelona), l'han fet diferent. Per si això fos poc, es calcula en més de 15.000 els treballadors que al llarg dels anys (quelcom més d'un segle) han passat pels seus centres de producció.

Sens dubte, la xifra és més que significativa, d'aquí que la persona del seu fundador prengui una rellevància especial.

ELS PRIMERS ANYS AL SECTOR

Josep nasqué a Sant Feliu de Codines l'any 1844 i, segons consta en unes dades sobre la seva biografia, els seus pares es guanyaven la vida teixint articles de llana, amb els clàssics telers de fusta. Convençut que el seu futur no passava pas per aquí, decidí anar fins a Barcelona, on treballà al despatx del fabricant **Sanllehy**, passant més

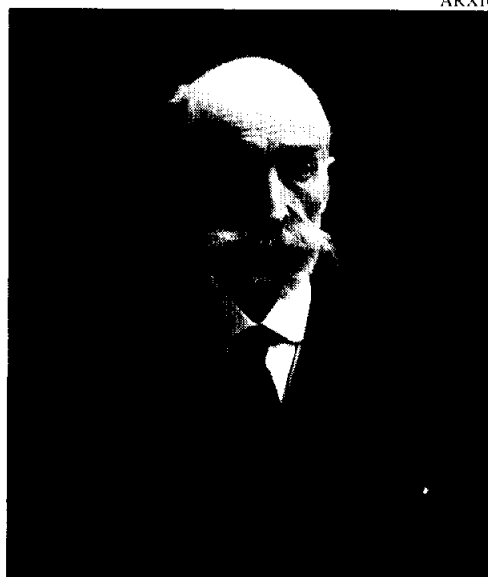
tard a la casa **Pablo** i **Francisco Torras** (establerta a Granollers des de la dècada dels anys 40), en la qual va ser fins 1869. L'any 1871 s'instal·là novament a Sant Feliu i començà amb 25 telers manuals.

El 1875 decidí posar una empresa a Granollers, a una antiga serreria de Palou, i els 36 telers amb que començà es convertiren aviat en 103, posteriorment renovats amb altres importats d'Anglaterra. La raó social Josep Umbert i Companyia, de la qual formà part un germà seu, decidí adquirir part de les naus de la casa Torras, al mateix temps que compraren telers d'**Amadeu Carné** i de la casa Trullàs, fundada i regentada pels germans **Josep i Esteve Trullàs** i **Muntaña**.

El 1904, tal com costa a diferents documents, es construí la major part de les instal·lacions que ara hi ha ubicades al carrer Prat de la Riba. El 1917 funcionaven ja 230 telers mecànics, dedicats a la fabricació de pisanes. Després, decidí instal·lar-se també a Monistrol. **Josep Umbert** morí a Barcelona, on tenia una casa, el 7 d'abril de 1917, als 73 anys, però fou enterrat a Sant Feliu de Codines.

DONACIONS A HOSPITALS

Una de les seves últimes voluntats fou crear en l'esmentat poble una Fundació que porta el seu nom i donar 200.000 pessetes a l'Hospital, perquè tinguessin cura dels malats més pobres. Quelcom

ARXIU

Josep Umbert i Ventura, fundador de Ca l'Umbert.

SECRILIM, S.A.

SERVEIS DE NETEJA

- Manteniment d'oficines, naus, locals i col·legis.
- Netejes integrals de naus, edificis, torres, pàrquings i obres.
- Manteniment i netejes de vidres, rètols i façanes.
- Rentat de moquetes i tapisseries.
- Cristalitzat de terres.
- Manteniments industrials.
- Netejes especials en empreses d'alimentació.

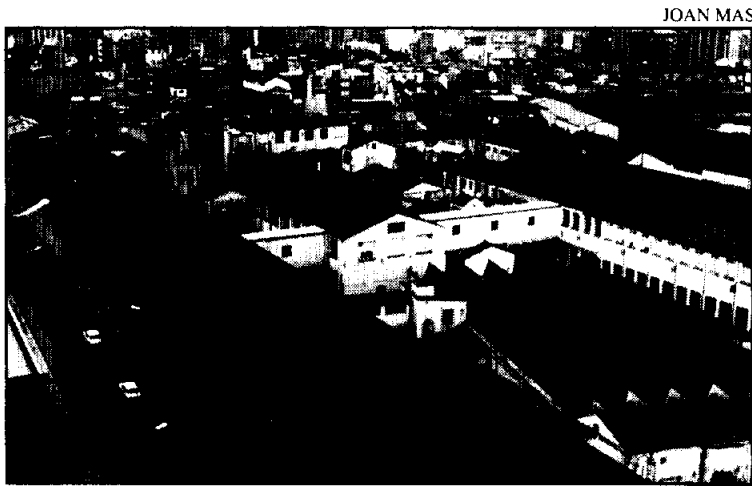
OFICINES:

*Verge de Núria, 19 baixos - Tel. 870 98 05 - 870 14 02 - Fax 879 10 69
08400 GRANOLLERS*

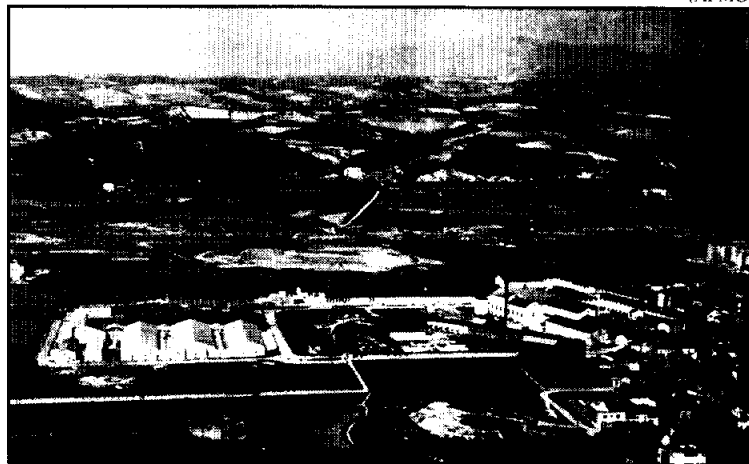

EDIFICACIONES BARÓ, S.A.

*c/. Josep Umbert, 84
Tels. (93) 870 23 94 - 870 27 58
08400 GRANOLLERS (Barcelona)*

JOAN MAS

(AFMG)

Dues vistes diferents de les instal·lacions de Roca-Umbert, empresa que arribà a ocupar més de 23.000 m² i una bona part dels terrenys ja considerats de la zona de Palou.

semblant féu també a Granollers, on segons les cròniques de l'època (**Wifredo Paulet**, *El Eco de la Industria Manufacturera Textil*, juliol i agost de 1917) atorgà a l'Hospital Asil un total de 50.000 pessetes, fet pel qual els seus descendents continuen sent patrons de la Fundació del Centre. Com a senyal de reconeixement, els membres de la corporació municipal decidiren, el mateix any 1917, que el carrer **Aurora** passés a denominar-se de **Josep Umbert** (on havia tingut una empresa), tot i que a nivell popular es conegut com el carrer del Pont, ja que fou per aquí on durant molts anys passà el tren.

Aleshores era l'empresari més potent de Granollers. La fàbrica que tenia era la segona de la ciutat, pel que fa al nombre de telers i formava part, al mateix temps, d'importants societats mercantils.

Després de la seva mort, l'empresa es convertí en la raó social **Hijos de J. Umbert**, mantenint la mateixa política expansiva. L'any 1927 l'empresa canvià el seu nom i passà a denominar-se **Sobriños de J. Umbert**. A més a més de la planta de Granollers, l'empresa en tenia d'altres de producció a Ripollet, Sant Feliu de Codines i Monistrol, a les quals calia sumar el magatzem i les oficines de Barcelona. La fabricació especial de la casa consistia en pisanes senzilles, pisanes retortes, planxes blaves i vichys.

L'any 1927 eren gerents els seus nebots **Esteve Roca** i **Josep Roca**, els quals ampliaren l'edifici al carrer Prat de la Riba. Posteriorment, s'adoptà per l'empresa el nom de **Roca-Umbert, CA**. El 1936 tenien a Granollers 917 treballadors repartits en tres plantes: una de filatura (106), una de teixits (156) i altra amb el cicle complet (655). Durant la Guerra Civil, fou requisada pels treballadors i va prendre el nom d'**Espartacus, empresa col·lectivitzada**. Abans d'acabar la contesa, fou cremada i destruïda per integrants de grups revolucionaris en un 60%, principalment els telers automàtics i tint de bobines. L'any 1954, per defunció el 1950 de **Josep Roca**, i jubilació d'**Esteve**, van ser anomenats gerents **Enric Roca-Umbert** i **Joan Casals Roca-Umbert**.

ELS ANYS DE CREIXEMENT

El 1956 s'inicià la modernització de la indústria, començant per la reconstrucció del tint de bobines destruït l'any 1939. Foren els anys de la gran expansió. Entre d'altres articles, fabricaren peces de cotó, bates, jocs de taula, llençols, vestits de militar, roba texana.

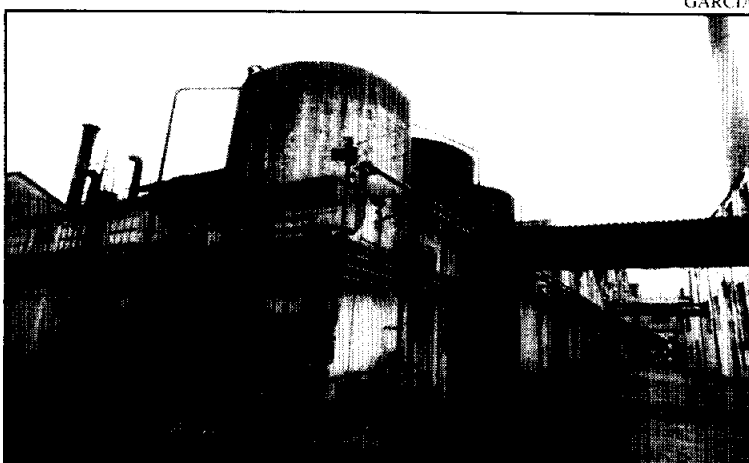
El 1976 s'inicià el trasllat de la fàbrica de Granollers a La Batllòria (Sant Celoni), on es va

construir un edifici nou de 9.000 m², donat que la fàbrica de Granollers havia quedat rodejada d'habitatges.

En 31 de desembre de 1981, el patrimoni net de la Societat pujava a 373.671.287,68 pessetes. Els accionistes de la societat eren **Joan Casals Roca-Umbert**, 63 accions d'un valor nominal de 115.000 pessetes cadascuna; **Hereus de José Roca-Umbert Clapés**, 95; **Maria Roca-Umbert Clapés**, 47; **Carmen Roca-Umbert Clapés**, 25; **Gabriel Buixó i Riera**, 1; **Societat Anònima Tèxtil G.M.B.**, 110, i **Hilaturas Buixó S.A.**, 109. Total 450 accions i un capital social de 51.750.000 pessetes. Per defunció en 1973 i 1980 de **Josep** i **Enric Roca-Umbert**, van ser nomenats gerents **Esteve Roca-Umbert** (que va ser qui hagué de negociar amb els treballadors els diferents plans de Reestructuració, que acabaren amb el tancament definitiu de l'empresa el mes d'abril de 1991) i **Gabriel Buixó**, que operà, amb no massa fortuna, en la fase final de l'empresa. Tots dos assistiren, el passat mes de maig, a l'acte d'inauguració a Granollers (Plaça del Lledoner) del monument a la Vellesa, que donaren a l'Ajuntament en nom de la família **Roca-Umbert**. Aquesta, que se sàpiga, ha estat una de les últimes accions fetes pels descendents del fundador de la que ha estat la més important empresa tèxtil de Granollers.

GARCÍA

GARCÍA

Les actuals instal·lacions de Ca l'Umbert ocupen encara un important nombre de carrers interiors, que passaran a convertir-se, segurament, amb d'altres de molta més projecció.

SANTA LUCIA

COMPANÍA DE SEGUROS

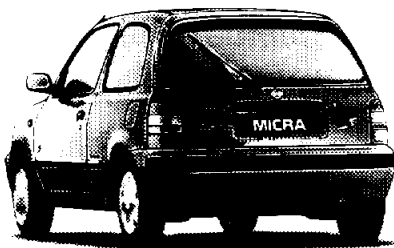
UN SÍMBOLO DE TRANQUILIDAD
QUE CUBRE TODOS LOS RIESGOS

AGENCIA EN GRANOLLERS
c/. Girona, 27, 1º - Tel. 879 45 81 (3 líneas) - Fax 879 00 61

NISSAN MICRA desde 1.198.000 ptas.*

Ahora la hormiga atómica tiene 16 V, ABS, dirección asistida, barras de protección lateral, aire acondicionado, elevalunas eléctricos, doble catalizador, una versión con cambio automático (CVT) y 3 años de garantía y asistencia gratuita en carretera. Y es que la hormiga atómica fue el estándar de toda una generación.

¿Además cual será el de las generaciones futuras?

La hormiga atómica.

AHORA
Nissan

*P.V.P. recomendado versión Micra 1.0 L 3 puertas (IVA, impuesto de matriculación, transporte y ahorro promocional incluidos) en península y Baleares. Oferta válida para unidades matriculadas antes del 31/8/95 y vehículos en stock. No acumulables entre sí o con otras existentes.

AUTO GRANOLLERS, S.L.

C/TRA DE MASEDO, KM. 15,200 - TEL. 879 40 50 - GRANOLLERS

CAN COMAS: L'EMPRESA TOTAL

Els ex treballadors de l'empresa **Filats i Teixits Comas**, del carrer Sant Jaume, coneguda popularment com **Ca l'Isidre Comas**, en memòria del seu fundador, s'han reunit, després de tancar l'empresa l'any 1968, en tres ocasions: 1991, 1992 i 1993. Com ja és costum en aquest tipus de convocatòries, la primera cita constituí un gran èxit i les dues restants baixaren en intensitat, però no en emotivitat. La iniciativa, posada en marxa per **Felip Torres**, fou ben rebuda i els assistents, antics contramestres, ajudants i manyans, pogueren reviure algunes de les etapes viscudes a l'empresa i així feren un sentit homenatge a alguns des representants més antics, com eren el 1993 **Josep Blanchart i Abancó** (1904), **Josep Planàs i Serra** (1904-1995), **Jaume Brau i Ninet** (1906); **Ramon Castells i Vilaseca** (1910); **Josep Taulats i Vila** (1913) i **LLuís Font Bosch** (1914). Anys abans havien també rebut l'estima dels seus ex companys de treball **Salvador Mur i Domènech** (1910-1992); **Ramon Castells i Vilaseca**...

ELS GERMANS ISIDRE I BONAVENTURA

Aquestes persones, juntament amb les que puntualment han acudit a les trobades que s'han fet, formen part dels ex treballadors de **Can Comas**, una empresa que als seus millors moments arribà a tenir una plantilla de 815, segons diferents informacions facilitades per alguns contramestres.

D'acord amb les dades que disposem -curiosament és d'una de les empreses de les que menys s'ha escrit- els germans **Comas, Isidre i Bonaventura**, iniciaren els seus negocis a Sant Feliu de Codines i després decidiren instal·lar-se a Granollers l'any 1880. Amb el pas dels anys i el corresponent creixement de la fàbrica es va fer càrrec de la mateixa **Pepito Comas**, fill únic d'**Isidre**, ja que dos dels fills de **Bonaventura**, que participaven a la gestió de l'empresa, **Ventura i Peret**, foren assassinats durant la Guerra Civil, concretament l'any 1937.

Pepito, visqué durant una bona temporada a la casa on avui és el restaurant *El Mirallet* (darrera l'Església) i després fixaren la seva residència a Barcelona, al barri del Guinardó.

Finalitzada la contesa -la fàbrica que havia estat col·lectivitzada se salvà miraculosament dels incendis que causaren en diferents empreses alguns sindicalistes- tornà en **Pepito**, que s'havia casat, amb la **Pilar**. Els anys de la postguerra l'empresa, segons diferents fonts informatives d'antics ex treballadors, continuà el seu camp d'expansió ja iniciat a principis dels anys 30 i concentrava la producció dels teixits a Granollers i la de filatura a poblacions com Manlleu (Osona) i Campdevàrol (Ripollès). El

GARCIA

Una de les quadres de l'empresa Isidre Comas, al carrer Sant Jaume, convertides ara en diferents tallers, on es fan tota mena d'activitats.

1932, es calcula que eren 150 els telers existents, dels quals 50 eren ja automàtics. Aleshores, les teixidores portaven quatre telers cadascuna.

Així mateix, **Can Comas** es caracteritzava també -com **Roca Umbert**- per fer el procés total de producció del cotó, en comptar amb les seccions de tint i d'acabats, amb oficines al carrer Casp, de Barcelona. D'altra banda, destacaven, per la seva importància i categoria, les seccions de fusteria, manyeria, caldereria...

ELS GERMANS MUÑOZ I SERRET

Els primers anys de la postguerra es caracteritzaren, tot i les dificultats, pel gran creixement que experimentà aquesta empresa. Alguns treballadors de Granollers, cas del ja desaparegut **Ramon Solsona i Guilera**, natural de Gelida (Alt Penedès), tingueren una rellevància especial en passar a ocupar llocs de responsabilitat com és el cas, ja que arribà ser director general. Professionalment, començà a

GARCIA

Tot i el pas dels anys, l'antiga empresa Comas continua presentant la mateixa estructura exterior.

treballar l'any 1932 en aquesta firma i fou l'encarregat de la construcció d'alguns dels majestuosos cavallets que es feien aleshores a les naus industrials i que continuen sent, encara ara, una mostra d'enginyeria artesanal. La família **Solsona** visqué a una casa que era dins la mateixa empresa durant molts anys i **Mercè Ollé**, l'esposa de **Ramon**, tenia cura del Dispensari. Destaquem aquest aspecte pel fet que aleshores els propietaris de l'empresa -com era norma en les grans indústries- no vivien massa a prop de la realitat de Granollers, en viure fora i delegar funcions de comandament.

Com i de quina forma aconseguiren comprar l'empresa a **Pepito Comas** els germans **Muñoz i Serret, Julio i Alvaro**, respectivament, els anys 43-44, és una cosa que caldrà esbrinar amb més profunditat, tot i que se sap que l'empresa fou adquirida per un total de 19.000.000 de pessetes. Un d'aquests germans, que feren famosa la frase d'*«al cel Déu i a la terra Muñoz»*, estava emparentat, per part de la seva dona, amb els **Escámez** del sector de la banca. Els **Muñoz** -que no tenien cap relació familiar amb el general **Muñoz Grandes** com pensaven alguns- adquiriren, entre d'altres finques, una bona part de la Zona Industrial i els magatzems Àguila, de la Plaça Universitat, de Barcelona... La seu la tenien en un palauet situat al Passeig de Gràcia.

EL TANCAMENT

Durant els anys 50, la fàbrica de Granollers visqué uns anys d'expansió considerable, però ja es comencaven a evidenciar importants canvis dins l'empresa, ja que els **Muñoz** intentaren, mitjançant gent de la seva confiança -com foren **Manolo García i Ricardo Serret**- posar en pràctica els seus criteris empresarials. Aquesta etapa coincidí, entre d'altres avanços, amb la posta en marxa del procés d'estampació. Aleshores, **Can Comas** tenia prop de 800 treballadors i es permetia el luxe d'enviar roba i diferents productes que fabricava a països pobres, en senyal de solidaritat i ajut. El nombre de telers era de 505. Fabricava: estovalles, llençols...

La dècada dels anys 60 començà a marcar ja un descens considerable i el nombre de telers i de producció, baixà també considerablement. Molts treballadors buscaren, veient el panorama, altres sortides. Segons alguns consultats per aquesta Redacció, l'empresa fracassà per no fer una renovació tecnològica a temps i per falta d'interès dels propietaris de les naus que, a la vista dels resultats, decidiren canviar el rumb empresarial per passar a d'altres sectors, tancant definitivament el maig de 1968, quan estava integrada dins la societat d'UNITESA (Unió Tèxtil S.A.) que diposà llogar les naus a diferents empresaris sectorials i des d'on aleshores encara es continuen fent activitats d'aquest tipus.

Gent del tèxtil

► Protagonistes

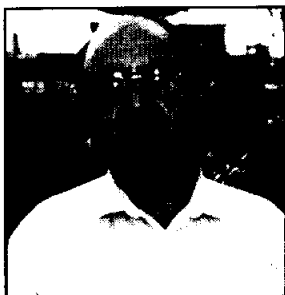
Un treball com aquest restava incomplet sense protagonistes i els hem trobat en gent que, durant molts anys, va treballar -alguns encara ho fan- al sector tèxtil i a diferents empreses de Granollers i comarca. El resultat, enyorança, desitjos, alegria, tristesa, sentiments i... un repte: «Els contramestres de Ca l'Isidre Comas érem molt millors i més apreciats que els de Ca l'Umbert», segons comentaris d'alguns ex treballadors.

ARXIU

1992, 3 d'abril: 2a. Trobada d'antics contramestres, ajudants i manjans de Ca l'Isidre Comas a Lliçà d'Amunt entorn d'un dinar. Un anys després, se'n faria encara una altra. Objectiu: Retrobar vells amics i recordar els anys passats a aquesta empresa tèxtil, que tancà les portes definitivament el maig de 1968.

24

ADSUARA i ANTIC, JOSEP (Indústries Comas). Granollers, 68 anys: «L'ambient de treball era bo i les condicions, dins les possibilitats de l'època, també. Feia de muntador de telers de **Can Trullàs**, reparava els ordidors, em cuidava de la calefacció... Quan passo per l'empresa i penso en aquells anys... Em fa una mica de pena, sí. Normalment, no hi havia cares llargues. La gent es comportava bé amb tothom. Recordo que hi havia una mena d'economat i que podíem comprar algunes coses. Els 23 anys que vaig ser-hi, els considero ben empleats» ■

AGUSTÍ i NAVARRO, JOSEP (Indústries Comas). Granollers, 66 anys: «Vaig treballar-hi 20 anys i tinc un grat record d'aquella època. Malauradament, va haver de tancar l'empresa, però... A més a més de guanyar-me la vida, vaig poder conèixer molta gent i fer uns quants amics. El tracte era realment correcte. Si es lligava molt? La gent acostumava a mantenir unes relacions serioses i es respectava aquest aspecte. La prova, és que va haver-hi parelles que es van conèixer i es van casar. El que no hi havia {l'opinió d'alguns companys de feina que són a la reunió quan fem

l'entrevista coincideix plenament amb la d'Agustí) era allò que ara podríem considerar com fer el perdulari. La serietat era la norma, tot i que això no vulgui dir que hi hagués algun cas que...» ■

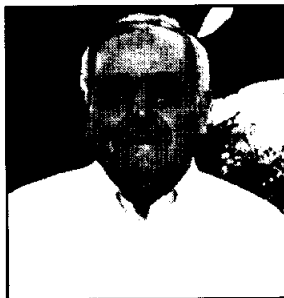
BUIXÓ i SUARI, BONAVENTURA (Indústries Murtra). Granollers, 49 anys: «De casa, recordo que hem treballat gairebé tots al tèxtil. La mare, **Carme**, ho va fer -com les meves germanes **Rosa i Fina**- a **Ca l'Isidre Comas**, mentre que la **Carme** estigué a **Roca-Umbert**. Jo fa 34 anys que treballa a **Murtra**, on he

tingut diferents responsabilitats. Com veig el tèxtil? Penso que, després de passar per una situació de crisi total, les empreses que han resistit i s'han modernitzat tenen el futur assegurat. Però s'ha de treballar amb seriositat. Malauradament, han estat milers els treballadors que s'han quedat sense feina. Personalment, em sento bé treballant en aquest sector i mai no he volgut canviar. Els salaris que es paguen són, en general, molt justos, però... És un ram que conec a fons. La competència, no sempre lleial, és ferotge. Les empreses que vulguin continuar s'han de renovar constantment. Ara fa prop de 14 anys que treballa de nit. Si és difícil? És qüestió d'acostumar-s'hi» ■

CAMATS i SALAS, MARCEL·LÍ (**Roca-Umbert**). Monistrol de Montserrat, 51 anys: «Porto a l'empresa uns 38 anys. Des que l'Ajuntament de

Granollers es va fer càrrec de les seves intol.lacions el 1993, tinc cura delseu manteniment i procuro que continuï estant en bones condicions per ser un patrimoni importantíssim per a la ciutat. Professionalment i personalment, ha suposat tot gairebé a la meua vida. Vaig venir de Monistrol i vaig restar responsable i encarregat de Filatura, cap d'administració... Malauradament, vam passar d'un temps d'expansió a un altre de crisi a partir dels plans de reestructuració i del tancament definitiu el 1992. No tot han estat flors i violes. Al contrari. La pèrdua de llocs de treball sempre és dolorosa i el procés de **Roca-**

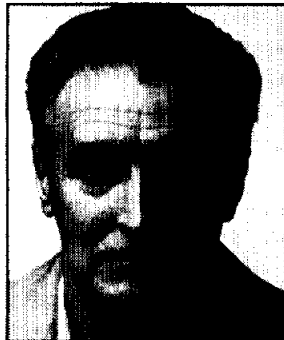
Umbert no va ser gens fàcil, perquè les contraprestacions econòmiques han estat minses i gairebé insignificants. Quam hom mira aquestes naus, ara buides i penso que fa uns anys... » ■

CAMPÀ i PLA, JORDI (Vda. Sauquet). Granollers, 67 anys: «Ara estic jubilat i l'última empresa en què he treballat 40 anys ha estat la de **Vda. Sauquet**, que encara funciona i és ubicada al carrer Orient 27, on era encarregat. Vaig començar a **Indústries Murtra** i després vaig passar a **La Vallesana**, que ha plegat. Què ha suposat per a mí haver treballat 51 anys al sector del tèxtil? Doncs, tota la vida. Mai no he volgut canviar de ram. Mai no s'ha pagat massa, però sempre he treballat molt a gust. A casa, la meva dona, **Claudia Lorenzo**, també ha treballat al tèxtil i ho va fer a **Roca-Umbert** i a **Can Sauquet**. Per què ha fracassat aquest sector? Penso que ara són moments difícils per a tothom. A més a més, em sembla que no hi ha hagut prou recolzament per part de les institucions, que han deixat que el mercat exterior es mengi el de casa. Massa complicat tot plegat. Treballar al tèxtil sempre ha estat d'una gran responsabilitat, perquè per sortir endavant s'han de fer les coses molt bé» ■

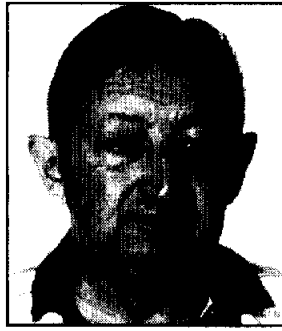
CORNELLAS i UBALS, PERE (Roca-Umbert). Granollers, 69 anys. «Vaig entrar a treballar d'aprenent a **Can Federico** el 8 de juliol de 1940 i

vaig ser-hi fins l'11 d'agost de 1945. Posteriorment, en una segona etapa, vaig ser-hi des del mes de setembre de 1953 fins el 8 de febrer de 1978, època en la qual era majordom. En total, 28 anys. **Roca-Umbert** ha suposat molt per a molts granollerins i vallesans a l'hora de guanyar-se la vida. Els salaris eren massa justos, però sempre es va cobrar a l'hora. En aquest sentit, es deia a la dècada dels anys 60-70, que treballar a **Roca-Umbert** suposava tot un encert, perquè es creia que els treballadors tindrien per sempre més el pa assegurat, però com s'ha vist... No, jo mai no hagués pensat en un final com el que ha tingut aquesta empresa. Era tot un món i una indústria potent. Personalment, vaig ser-hi a gust. Va haver-hi èpoques en què era difícil trobar gent que volgués treballar, perquè no trobàvem operaris suficients.

Encara recordo famílies com **Almirall, Palacios, Azor...** i un llarg etcètera, pel fet d'haver treballat gran quantitat de germans, cunyats... La meua dona, **Mercè Aligué**, també treballà durant 16 anys a la filatura, igual que **Antoni**, un dels meus fills. Ah! i abans, molt abans que tots nosalres, també ho havia fet la meua mare **Pepita**» ■

GIRONELLA i DEULOFEU, ESTEVE (Roca-Umbert). Granollers, 68 anys: «Vaig ser-hi 36 i vaig marxar-ne quan em varen acomiadar, amb molts d'altres companys, per culpa d'un Pla

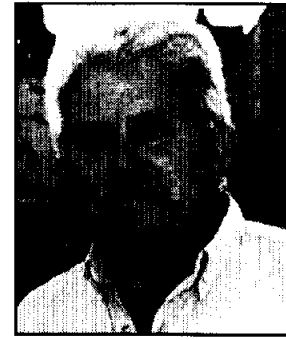

Tèxtil l'any 78. Treballava a la manyeria. De mecànic. Era Oficial Primer. Tinc molt bons records d'aquella època. No pagaven gaire, però per contra et donaven facilitats si recuperaves les hores, per fer altres coses. Així, vaig poder compaginar la feina amb la pràctica de la fotografia, que també m'ha permès treure'm uns diners. Cobràvem sempre la setmanada el dia assenyalat i mai no va haver-hi ni un retard. **Ca l'Umbert** va ser també la fàbrica on van treballar els meus pares, **Alfred i Rafaela**; la meua dona, **Antònia Molet**; **Cecília**, la germana, i diversos cosins» ■

GROS i ROCAVERT, ROSA (Roca-Umbert). Granollers, 48 anys: «Considero els 17 anys que vaig treballar d'administrativa com una etapa feliç, tot i les dificultats pròpies dels anys 60 i 70. Parlar de **Roca-Umbert** a casa era recordar la feina de moltíssims anys de l'avi Ramon, que produïa la caldereria, i del meu pare Pere, mestre calderer, un home que dedicà 50 anys a l'empresa i que m'ensenyà a estimar-la. Professionalment, m'ha estat d'un gran ajut, ja que ara regento una tintoreria a Mollet. Personalment, em va permetre de conèixer alguns bons amics que ho són, també, des d'aquella època. Com a dona treballadora -amb tot allò que això comporta per a nosaltres- penso que oferien uns grans serveis. Els meus dos nanos van passar per la Casa Cuna que teníem al carrer Josep Umbert i d'altra

banda, juntament amb altres noies, vaig poder aprendre a cosir, a relacionar-me... En general, tinc molt bons records» ■

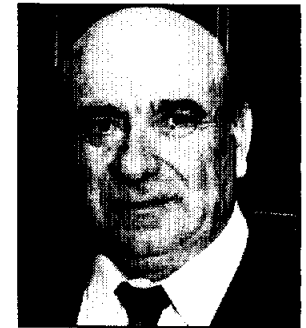
HERMS i COSTA, SEBASTIÀ (Indústries Comas). Nascut a Avinyó (Osona). Resident a Granollers des que tenia 18 anys, els mateixos que treballà a l'empresa com a contramestre: «Per sort, vaig

poder aprendre molt. Hi havia bona gent. Ens deixaven treballar i ens ensenyaven. Recordo gratament encarregats com **Mur, Vidal i Oliveres**. Persones de llei. No, mai no hagués pensat que una empresa així podria tancar. A la meua vida ha representat molt, ja que em va oferir l'oportunitat de conèixer la meua dona, **Ma. Carme Martínez**. El meu pare, **Valentí**, també hi havia treballat. Penso que l'empresa fracassà perquè els propietaris van voler fer negocis més ràpids i més rendibles que els que possibilitava el tèxtil. Una pena, però... Els contramestres de **Can Comas** eren millors que els de **Ca l'Umbert**. Hi havia més nivell, segur. De l'empresa, sortia gent preparada per anar a tot arreu. Érem la cantera. Recordo les rueres de treballadors que sortien de les dues fàbriques pel carrer Sant Jaume a les hores punta. Quin espectacle tan bonic!» ■

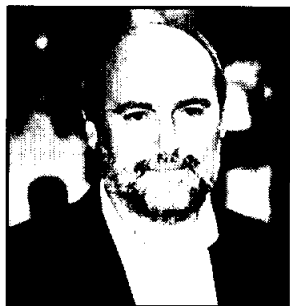
MARATA i JANÉ, JOSEP (Manufactures i Acabats de Granollers S.A.). Granollers, 63 anys, Industrial Tèxtil: «El tèxtil

ha estat i és la meua vida. A vegades, penso que vaig néixer sota un teler. Vaig començar a treballar a **Ca l'Umbert**, on vaig ser-hi uns deu anys. Posteriorment, em vaig posar pel meu compte, en disposar d'una sèrie de telers de fusta manual que teníem instal·lats a cases de pagès situades a **Vallromanes, Vilanova del Vallès, la Roca, Bigues**, etc. Amb els pas dels anys, amplia la gamma d'entretelles i folres, sector en el qual treballa. Com a empresari, destaca per tenir la firma **Manufactures i Acabats de Granollers S.A.**, i diferents comercials a Barcelona, comptant amb la col·laboració i participació a alguns d'aquests negocis de gent com **Francesc Puigadas i Altimira i Joan Terrades i Riera**. Treballa per al sector nacional i mou l'any més de 6.000.000 de metres de tela. **Marata** indica que el tèxtil ha estat deixat de la mà de l'administració i considera que la seva mort ha estat precipitada i s'ha degut,

principalment, a les dificultats de tipus econòmic (salari, impostos, preu de la llum industrial, etc), a la competència deslleial, i a la falta d'ajut per part de l'administració a l'empresari, per tal de dur a terme, al moment just i a preus i condicions bones, els plans de reestructuració necessaris amb la consegüent reforma tecnològica.

Les seves firmes, que treballen ja la fase dels acabats, fan, entre d'altres coses, articles com els vestits regionals, i el folre dels vestits de núvia» ■

MORILLAS i ROMERO, JOSEP (Roca-Umbert). Nascut a Guadix (Granada); resident a Granollers des de jove. 40 anys: «El final de l'empresa no fou molt diferent al que tingueren d'altres del sector la dècada dels anys 70. En aquests cas, va haver-hi, això sí, poca capacitat de reacció per part de la família **Roca-Umbert**, per tal de fer front a la crisi. La seva incapacitat i els moments difícils resultaren nefastos per als interessos dels treballadors, que ens quedàrem sense feina en un període de temps molt breu. Haviem arribat a ser pioners en moltes especialitats, i així, marcàrem la pauta en la fabricació de roba texana, que s'exportava; en la producció del tintat automàtic... Érem altament competitiu. Personalment, els 20 anys que vaig treballar-hi, arribant a tenir el càrrec final d'encarregat de bobinatge, m'han suposat una bona experiència ja que, entre d'altres coses, em vaig formar sindicalment, vaig poder començar a tenir els amics que ara tinc... Si no hagués estat per la mala gestió dels propietaris...» ■

PIQUÉ i SEGUÍ, ROSA (Roca-Umbert). Granollers, 50 anys: «En total, vaig estar 18 anys treballant en diferents nivells de l'administració. Em trobava molt a gust. Hi havia bon ambient de treball. Fou una època propícia per fer amistats d'aquelles que podríem considerar de toda la vida. Semblava que treballar a Ca l'Umbert era sinònim d'assegurança de

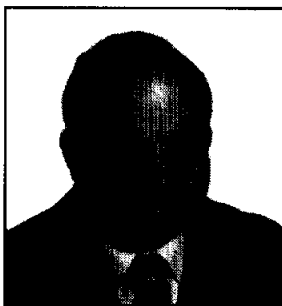
1977, 30 de desembre: Els treballadors de Roca-Umbert es van tancar a la fàbrica, durant uns dies, per posar de manifest el seu desacord amb els Plans de Reestructuració que l'empresa posà en marxa i que suposaren l'acomiadament definitiu, en un període de 13 anys (1978-1991), de tota la plantilla.

vida, però... El matrimoni que aconseguia treballar-hi se sentia feliç i confiat. A casa, treballaren també dins el sector de l'administració el meu pare, **Vicens**, que fou administrador i que estigué a l'empresa 46 anys, i el meu germà **Miquel**. Pel que fa a la sèrie de serveis externs que oferia l'empresa, tal com la Casa Cuna i el Cosidor o altres beneficis als treballadors que ho necessitaven, penso que eren certament modèlics i d'un gran ajut per a tots. En molts casos, suposaven un avançament en el temps en què s'oferien, si tenim en compte les circumstàncies actuals i els problemes que tenen les famílies per buscar

una guarderia, pagar-la...» ■

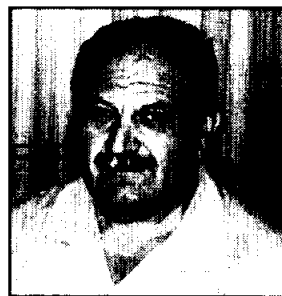
POU i QUINTANA, MODEST (Roca-Umbert). Granollers, 47 anys: «Vaig començar a treballar als 14 anys i vaig ser-hi un total de 27. Professionalment, vaig ocupar el càrrec d'Encarregat del Control de Qualitat del

Procés de Fabricació, una feina que, tot i la seva importància, no va ser considerada com a transcendental al seu moment. Ara, com es pot comprovar, és un departament vital que funciona a totes les indústries. En aquest sentit, recordo, com a cosa molt moderna, el pla de treball projectat per

l'empresa multinacional Consulting Gherzi Textil Organisation Zürich i que no fou aplicat en la seva totalitat. Personalment, servo bon record dels anys passats a Ca l'Umbert, perquè em va donar l'oportunitat d'aprendre i de fer bons amics» ■

PRADOS i MESAS, MIQUEL (Indústries Comas). Granollers, 62 anys: «A més de treballar en aquesta empresa durant un període de 6 anys, ho havia fet també a La Font. Era contramestre. El fet de treballar al tèxtil significava fer-ho en un sector fort, si parlem dels anys 50 i 60, principalment. Què en penso de les dificultats de l'època?

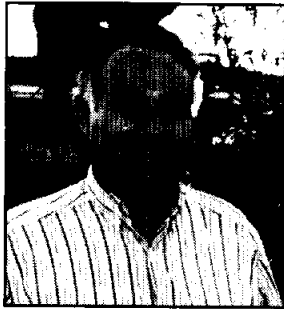

Les coses es veien d'una manera ben diferent. Érem pobres, però alegrets. Ara... La gent ens ajudàvem en la mesura que podíem. Hi havia bona relació entre els companys. Pel que fa a qüestions laborals i empresarials, s'intentava solucionar les coses de la millor forma possible, sense que això volgués dir que claudiquéssim a cada instant. Ni molt menys. Ara bé, l'evolució lògica ha fet que moltes coses millorin» ■

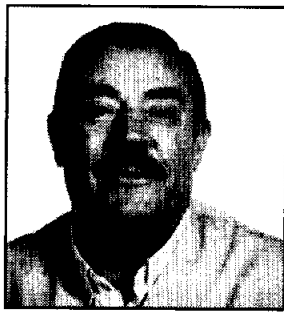
REQUENA i CUEVAS, CECILIO (Indústries Comas). Nascut a Lúcar (Almeria). Resident a Granollers des que tenia 3 anys. Ara en té 66: «Era

Oficial Primer quan vaig marxar l'any 67. Les coses, aleshores ja pintaven malament. Per a mi, fou una bona època. El sou era justet, però segur. Vaig trobar feina de seguida a Novalux. Tenia diversos amics a l'empresa. Em sembla molt bé les trobades que hem fet al llarg d'aquests darrers anys. Ha estat una bona oportunitat per trobar vells amics i... ■

TORRES i ZAMORA, FELIP (Indústries Comas). Granollers, 55 anys: «Personalment, estic més que satisfet d'haver pogut promoure tres trobades d'antics contramestres, ajudants i manys els anys 91, 92 i 93. Ha estat difícil, però emocionant i reconfortant.

Jo vaig treballar-hi 12 anys i va ser allà on vaig conèixer la meua dona, **Lluïsa Martínez**. Penso que a la fàbrica hi havia bona germanor. La relació fora de l'empresa i passats els anys continua sent bona en molts casos. La gent recorda els temps passats amb enyorança» ■

SOLVEZ i FERRIZ, JOSEP (Roca-Umbert). Lúcar (Almeria), 69 anys: «Vaig venir a Granollers quan en tenia 16 i vaig estar a l'empresa 33 anys, fins que em van acomiadar quan era encarregat de la Cambra de Materials, a partir d'un dels Plans de Reestructuració que posaren en marxa els propietaris l'any 1978. Què ha suposat a la meua vida Ca l'Umbert? Doncs, gairebé tot: Coneixences, amistats, benestar, seguretat, felicitat... No es cobrava gaire, però et permetia fer d'altres feines, en tenir horaris continuats i en haver-hi un tracte més que correcte. No eren gens explotadors. Jo no puc dir cap cosa dolenta. Al contrari. La casa en la qual vivim, del Grup Primer de Maig, em va correspondre per sorteig, en ser dins d'un nucli de l'empresa. De casa, van treballar-hi en diferents èpoques la meua dona, **Carme Resina**; les seves germanes, **Amàlia i Carme**; el meu gendre, **Àngel Arumí**, i **Mari**, una de les filles. Penso que és per estar agraït. Llástima del final! Va haver-hi un temps que dèiem que entrar a **Ca l'Umbert** era com tenir el pa assegurat per

XUFRE i ROIG, JAUME (Indústries Comas). Granollers, 55 anys: «Per fortuna, conec prou bé la trajectòria tèxtil de la ciutat, ja que hi he treballat un total de 48 anys a diferents empreses com **Can Piñol**, **Ca l'Amigó**, **Isidre Comas**, **Francesc Serratusell**, **Can Torres**, **Can Taulats**... El meu pare, **Esteve**, havia treballat a **Can Comas**. Jo anava allà on pagaven un duro més, i no m'ha anat malament. Sempre m'he guanyat la vida» ■

Anys clau del sector

1830

• Apareixen els primers telers mecànics a Espanya, a Sallent (Bages). A Barcelona, ho fan dos anys després.

1840

• Se sap, amb certesa, que no hi havia telers mecànics encara al partit judicial de Granollers. Existien 19 fàbriques de teixits de cotó, amb 118 telers a mà; 22 màquines de fer rodets, 4 debanadores, 15 ordidores i 4 per a encalar...

1845

• Granollers compta amb una fàbrica de teixits de cotó, accionada a vapor, de deu cavalls de potència. Segons que escriu **J. Vidal i Jumbert** en data 25 d'agost de 1927, al *Diari de Granollers, Defensor dels interessos de Granollers i sa Comarca*, «hi ha qui suposa, apunta, que la primera màquina de vapor per a moure telers va ésser la instal·lada pel que fou procurador dels tribunals **D. Manuel Casagemas**. Aquesta màquina serví per a la fabricació de midó al carrer conegut pel Vapor, després Aurora, avui Umbert {en memòria de l'industrial **Josep Umbert i Ventura**}. La primera màquina de vapor per a la indústria tèxtil fou la de la Font de l'Escot».

Instal·lacions d'una empresa tèxtil.

1857

• L'empresa **La Font** amb 70 telers i iniciada per **Erasmè Ciuró**, és considerada la primera i més important empresa de l'època de Granollers. Aquesta indústria aprofitava l'aigua de la font de l'Escot, propietat de la família **Sans**.

1870

• El 18 de juny s'inicià, al Teatre del Circ de Barcelona, el I Congrés de Societats Obreres de tot Espanya i es tractaren quatre qüestions: resistència al capital, cooperació, organització social dels treballadors i actitud de la classe obrera en relació a la política. Entre els 90 delegats assistents, figurava **Ignasi Tàpies**, en representació dels teixidors de Granollers.

1871

• Fundació, a Sant Feliu de Codines, de l'empresa **Josep Umbert i Cia**, amb telers a mà. El 1874 instal·là 40 telers mecànics.

1880

• Es construeix i comença a funcionar, al carrer de Sant Jaume, una de les empreses més importants tèxtils de Granollers: **Hilados y Tejidos Comas S.A.**, d'**Isidre i Bonaventura Comas**.

L'electricitat suposà un gran avanç, per deixar enrera el tèxtil manual.

• Els germans **Josep** i **Esteve Trullàs** comencen a fabricar telers i altres estris per a l'empresa tèxtil a un petit taller del carrer Alfons IV, que seguidament traslladaren al carrer Clavé i que després de situar-la al carrer Travesseres durant un temps, la instal·len finalment, l'any 1913, al carrer Sant Jaume, número 50.

Aquesta empresa fou una de les més importants del seu ram durant uns quants anys. Els successors d'aquesta realització, foren **Josep** i **Jacint Trullàs**, qui després de morir fou rellevat per **Esteve Trullàs**. Acabada la Guerra Civil, la foneria era coneguda sota el nom de **Vidua d'Esteve Trullàs**, ja que aquest fou assassinat l'11 de setembre de 1936 i seguiren el negoci la seva esposa i els fills, l'enginyer **Joaquim** i els tècnics **Josep** i **Antoni Trullàs** i **Cunillera**.

1890

• El telers mecànics que hi ha a Granollers són 425 i els comuns (a mà), només 21.

1900

• Durant el mes de juny, diverses comissions d'obres presenten, als empresaris tèxtils de la localitat, les "Bases de treball". Les desavenències entre uns i altres provocaren un perllongat conflicte de vaga fins a novembre, que se sufocà després de la intervenció militar i que se saldà amb la dissolució de les societats obreres i amb nombrosos detencions i empresonaments.

1903

• El sanfeliuenc **Josep Umbert** i **Ventura** adquireix terrenys a Granollers per instal·lar 30 telers i tint de filats. El 1914, comprà la fàbrica de Monistrol (filatura). El fundador d'aquestes empreses morí el 1917. Aleshores, **Roca-Umbert** era una empresa amb 220 telers, 4.000 fusos de filar i amb sector del ram de l'aigua.

1904

• Comencen a construir-se i a funcionar les instal·lacions de **Roca-Umbert**, al carrer Prat de la Riba.

1907

• Entre febrer i maig es prolongà la vaga, a la fàbrica de teixits de **Teodor Planxart**, en petició d'augment de sou. El conflicte finalitzà amb el tancament de l'empresa.

1913

• Arriba l'electricitat, per mitjà de l'empresa **Estabanell** i **Pahisa**, fet que constitueix una gran revolució per al tèxtil.

Roca-Umbert fou cremada durant el 1939 i les seves naus sofriren importants desperfectes.

Màquina inventada pels mecànics de Can Comas, per treballar millor i treure més rendiment i fer més producció.

1916

• Com a resposta a la convocatòria unitària de vaga general, impulsada a nivell nacional per les centrals sindicals CNT-UGT, contra la carestia de les subsistències, Granollers romangué totalment paralizada el 18 de desembre i la resposta del sector tèxtil fou vital.

1918

• Amb motiu de la guerra europea de 1914-1918, l'exportació espanyola de teixits passà de 6 milions de quilos l'any 1913, a 17,2 milions el 1915. Granollers no escapa d'aquest augment tan considerable.

1919

• Entre febrer i octubre es presenten les noves "Bases del treball", promogudes per diferents seccions del Sindicat Únic de la ciutat (rajolers, adobaires, teixidors...). Els treballadors reivindicaven, entre d'altres coses, reconeixement del Sindicat per part de la patronal; augments salarials; jornada màxima de 8 hores; abolició del treball a preu fet; no admissió de menors de 14 anys i jornal íntegre en cas d'accident.

1923

• Una estadística oficial estableix, segons va escriure el 30-8-1950 a Vallès, el desaparegut Geògraf **Salvador Llobet**, en un article titulat *La indústria granollerina al segle XX*, que hi ha 1.300 telers de cotó i 100 de lli. El 1929 la xifra de telers passa a 1.612 i el 1936 és de 1.900. Al 1950, **Llobet** estableix aquesta quantitat en 2.400, dels quals 200 són automàtics.

1925

• L'hegemonia del sector tèxtil fa que creixi ràpidament la indústria relacionada amb la fabricació de material auxiliar i telers, destacant així empreses com **Construccions Mecàniques** de **Josep Boix**, fundada uns anys abans per **Josep Boix** i **Vert**, ex operari de **Can Trullàs**. Més tard, es convertí en la societat **Boix-Munné-Costa**.

1934

• Entre maig i juliol, vaga de contramestres de les fàbriques locals de teixits i filats, adscrits al *Sindicat El Ràdium*. Es produeix el primer assassinat social a la ciutat, en ser tirotejat, per uns desconeguts, l'obrer contramestre de **Can Torras**, **Antoni Ambrós**, que no s'havia sumat a la vaga.

1936

• El nombre de telers és ja de 1.891 i les persones que treballen a Granollers, d'una forma directa o indirecta al sector del tèxtil, s'estableix en 2.500. Algunes indústries són destruïdes totalment o parcialment, poc abans de finalitzar la guerra per elements incontrolats del band republicà.

1949

• Es calcula que la plantilla de treballadors tèxtils és de 3.200 que subministren i mouen 2.500 telers. La producció anual es xifra en 26 milions de metres de teixit.

1950

• Els càlculs industrials del moment establien en 100.000 els metres diaris de teixit, com a mínim, en jornada de treball de 8 hores. Els obrers que empleava la indústria tèxtil eren uns 3.000, segons xifres oficials facilitades a nivell de l'Ajuntament.

1952

• Els edificis per a activitats tèxtils a la indústria, sumaven en aquesta època a Granollers un total de 161.500 metres quadrats, que representava el 62% de l'àrea granollerina dedicada a la producció industrial. Això significava que el 14,4% del nucli urbà corresponia a l'explotació de la indústria tèxtil.

1956

• **Roca-Umbert, C.A.**, passa a ser una S.A. amb un capital social de 2.005.000 pessetes. La maquinària de producció, en aquestes dates, és de 20.500 fusos i 870 telers (118 automàtics). El 1958 s'instal·la la primera secció completa de telers sense llençadora (Sulzer). Els telers més comuns eren els *Automàtics* i *Fischer*.

1960

• El nombre de fàbriques ascendeix a 61, amb 2.764 telers. La població granollerina tèxtil passa dels 2.171 obrers en 1936, als 3.010 de 1950 i als 4.340 de 1960, que representa el 84% dels cens laboral, segons **Jordi Baulies** i **Cortal** al seu llibre *Granollers*. La ciutat és el primer centre cotoner del Vallès i el tercer centre tèxtil de la comarca (els dos Vallesos inclosos) després de Sabadell i Terrassa.

1963

• Es tanca l'empresa **Indústries Torras**, que estava situada on es troba -les dues xemeneies que encara hi ha, com a monument, ho recorden- part del **Parc Torras Villà** i la Rambla de **Josep Tarradellas**. La mesura afecta a 260 obrers, els quals poden majoritàriament col·locar-se a altres indústries del sector. El 4 de juliol de 1988 es va aprovar el pla especial que contemplava l'edificació de set blocs plurifamiliars de set plantes, promoguts per l'empresa constructora *La Llave de Oro*, amb baixos comercials i aparcament subterrani.

1964

• Segons el cens industrial municipal, en aquesta època hi ha a Granollers un total de 60 empreses, que es dediquen a l'activitat tèxtil. El 1979, la xifra és de 55 i el 1985, de 21.

1967

• Deixa de funcionar l'empresa **Hilados y Tejidos Comas SA**, del carrer Sant Jaume. Durant un any, fins l'abril de 1968, es continua treballant per tal de vendre telers, peces... La societat que regia els seus destins era, aleshores, Unió Industrial del Tèxtil (UNITESA), amb seu al Passeig de Gràcia, 105. L'empresa havia arribat a tenir, a les seves millors èpoques, 815 treballadors i 505 telers de marques com *Cerdans*, *Bracons*, *Picañol*, *Boix*, *Trullàs*...

1971

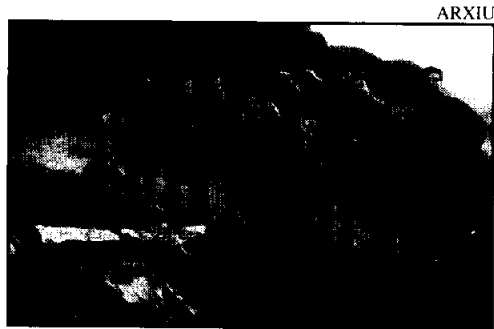
• Els propietaris de **Roca-Umbert** tanquen, acollint-se al Pla de Reestructuració Tèxtil, el centre de Sant Feliu de Codines que representa la desaparició de 144 telers i 103 persones.

1975

• Durant el mes de juliol, es rep l'autorització,

Anys 60: El jove Jaume Xufre i Roig, a Can Piñol

Dècada dels anys 60: Treballadors de Can Comas, d'excursió a Belulla.

23 de desembre de 1977, Roca-Umbert, Secció Filatura, Metxeres.

23 de desembre de 1977, Roca-Umbert, Secció Filatura. Contínues filar de 436 fusos.

per part del Ministeri d'Indústria, del trasllat d'una part de l'empresa **Roca-Umbert** de Granollers a La Batllòria, consistent en 120 màquines de teixir amb la seva preparació. Tan sols tres mesos després, es presenta també una sol·licitud per acollir-se al Pla d'Actualització i Regulació del Sector Tèxtil de Procés Cotoner, per destrucció de 200 telers automàtics amb amortització de 179 llocs de treball.

1976

• L'empresa **Roca-Umbert** porta a terme el que seria el segon Pla de Reconversió Tèxtil i decideix prescindir d'uns 120 treballadors.

1978

• En data 13 de gener d'aquest any, la **Comissió del Pla d'Actualització i Regulació del Sector Tèxtil del Procés Cotoner**, decideix donar llum verda al projecte presentat per l'empresa, relatiu a l'acomiadament de prop de 450 treballadors. Durant el Nadal de 1977, els productors es tanquen a l'empresa i fan diferents manifestacions. La Delegació de Treball autoritza, el 9 de maig de 1978, la rescisió dels contractes de treball, fet que té efectivitat a partir del 31 del mateix mes, i tots els treballadors acomiadats (excepte aquells que es jubilaren) passen a formar part de la nòmina de l'Inem. L'empresa continua produint amb un centenar escàs de persones.

1982

• El mes d'agost l'**Institut Català del Sòl** compra part dels terrenys ocupats per **Roca-Umbert**, per endegar la urbanització del sector de **Tres Torres**.

1991

• El 30 de Juny s'aturen i callen per sempre les últimes màquines de **Roca-Umbert** de Granollers. Alguns mesos més tard, surten de les seves instal·lacions els que seran també els últims 15.000 m. de teixit, venuts per l'empresa. Destinació: França. Article: *Colote 150*.

1993

• El mes de març les naus de **Ca l'Umbert** són cedides a l'Ajuntament, a través d'un acord de permuta amb els seus propietaris. Els més de 20.200 m2. que ocupen es destinaran a ús públic i a equipaments per al municipi. Fins ara -a l'espera definitiva d'un projecte global- bona part de l'espai és ocupat per la Unitat Operativa de Serveis de l'Ajuntament, que el fa servir de base d'operacions i de magatzem.

BMW SERIE 5

NO SE DEJE IMPRESIONAR.

Foto: Scoll

Guíese por su sentido común: asegúrese tecnología de vanguardia en un automóvil probado y perfeccionado como pocos.

Lo más impresionante de un Serie 5 es la forma en que combina el confort de las grandes berlinas más exclusivas con la agilidad de los automóviles de menor tamaño.

Su alta tecnología se ha perfeccionado hasta alcanzar un nivel de prestaciones, seguridad y confort único.

Su seguridad se ha optimizado con avanzados elementos de protección de los pasajeros y modernos sistemas de prevención de accidentes que han probado sobradamente su eficacia.

Su gama de modelos le permite elegir entre múltiples versiones de motorizaciones y carrocerías. En ella encontrará motores excepcionales de hasta 340 CV o, por ejemplo, uno de los diesel más rápidos del mundo.

El impresionante aspecto de su línea se complementa con un excepcional equipamiento de serie.

Unas condiciones de financiación ciertamente interesantes son un atractivo más de una Serie llena de indudables ventajas.

SERIE 5

BERLINAS: 518i, 520i, 525i, 525td, 525tds, 525ix, 530i, 540i y M5.
TOURING: 520i, 525i, 525td, 525tds, 525ix, 530i y 540i.
Todos disponibles en versión automática.

EQUIPAMIENTO DE SERIE

Airbag. Aire Acondicionado. ABS. Dirección asistida. Crash sensor.
Llantas de aleación ligera. Faros antiniebla. Reposacabezas traseros. Cierre centralizado. Faros de óptica elipsoidal. Eleva lunas y retrovisores eléctricos. Neumáticos de perfil bajo. Amortiguadores de gas. Pre-equipado de audio con seis altavoces y antena integrada en luneta trasera. Acabados interiores en madera de nogal.

Desde 4.560.000 Ptas.

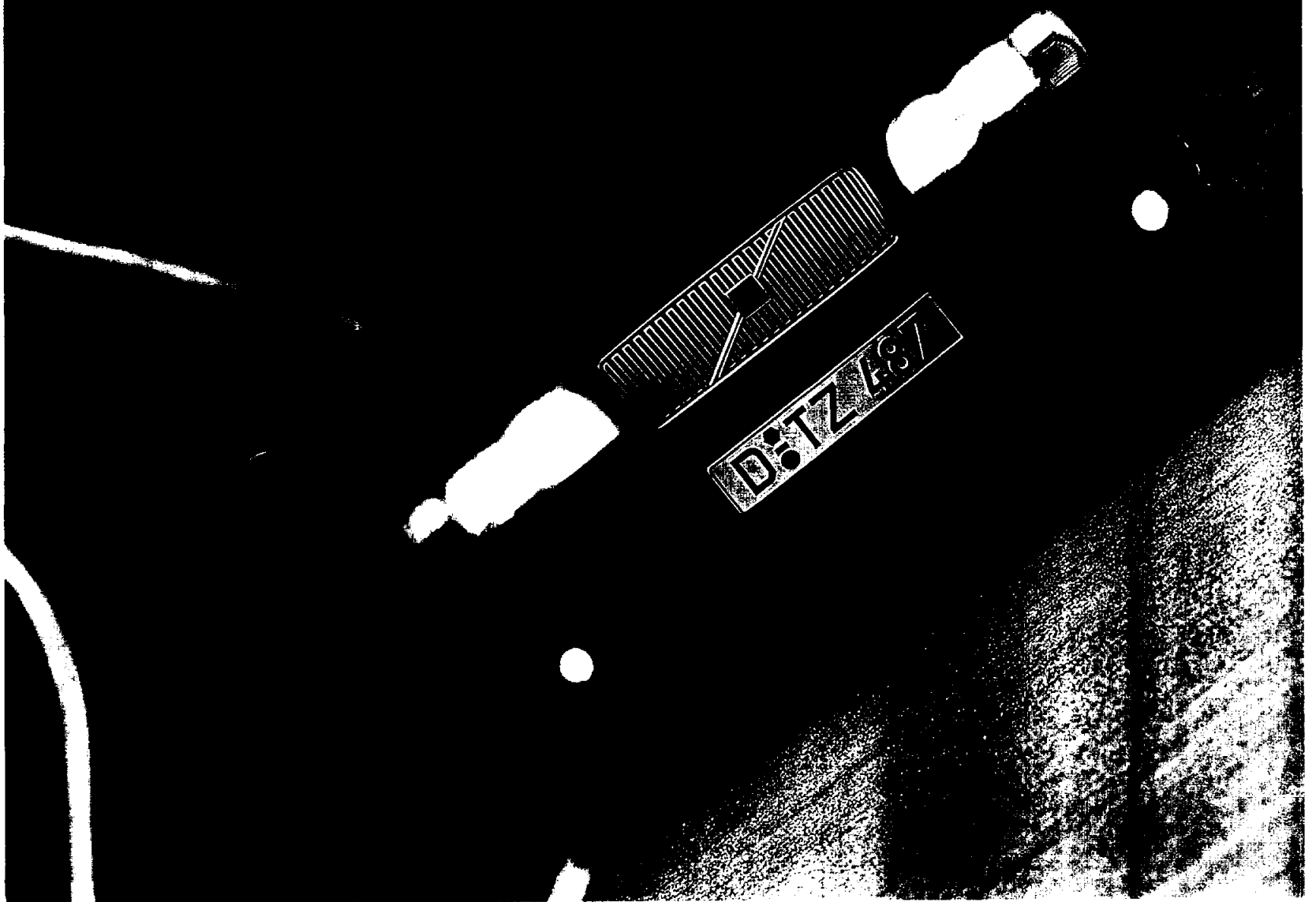
Precio final recomendado.
(IVA, transporte e impuesto de matriculación incluido).
Si desea obtener más datos no dude en llamar al 900 10 23 30.
Servicio de Información BMW.

Elitemotor, S.A.

Roger de Fior, 69.
Tel. 870 33 54
Exposición: Pº Colón, 46-49.
Tel. 879 58 66
Granollers

TRAFFICO RECOMIENDA EMPLEAR UN MAXIMO DE 15 SEGUNDOS PARA ADELANTAR A OTRO AUTOMOVIL. DEL MINIMO NO DICE NADA.

Nuevo Volvo 850 T-5. 225 c.v.

Uno de los automóviles más seguros del mundo ya es uno de los más potentes del mundo.

El nuevo Volvo 850. Con 225 caballos que se sienten en la aceleración, en la estabilidad y en el placer de conducir. **Con SIPSBAG, el primer y único AIRBAG LATERAL del mundo.**

Con SIPS, el Sistema de Protección contra Impactos Laterales exclusivo de Volvo.

850	126 C.V.	3.990.000*
850 2.5	144 C.V.	4.245.000*
850 2.5 20 V	170 C.V.	4.595.000*
850 T-5	225 C.V.	5.495.000*

Volvo 850 compete en el Campeonato de Inglaterra de Turismos

Con suspensión Deltalink, que logra una estabilidad excepcional en la conducción.

Y por supuesto, con todo lo que tienen el resto de los turismos. Acérquese ahora a uno de los automóviles más seguros y potentes del mundo.

Acérquese ahora al Volvo 850.

VOLVO
Respuesta segura.

*Precio recomendado con Impuesto de Matriculación, I.V.A. y Transporte incluidos.

Concesionario Oficial: COMERCIAL AUTOCENTRE, S.A.

Exposición, Venta y Servicio Postventa:
Avda. Prat de la Riba, 55.
Tels.: 879 67 49 - 879 35 55.
GRANOLLERS (BARCELONA).